ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3521 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 31 ՕԳՈՍՏՈՍ 1883 Ն. Տ. 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1883

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար Թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ. երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի:

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

30 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

30 ՓԱՐԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բիւյիւք փաշա եօղուշը, Շարգ Չարշըսը Թիւ 33 Մասիսի գրասենեակը:

Հանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր:

Ջնջուած նամակ, յօդուած, ետ չեն տրուիր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խառն լուրեր. — Հեռագրական լուրեր. — Ազգային լուրեր. — Քաղաքական տեսութիւն.— Նկարագրական.— Առեւտրական. — Այլ եւ այլ լուրեր. — Թերթօն. Մասիսի.

Կ. ՊՈԼԻՍ 31 ՕԳՈՍՏՈՍ

ԷՏՄՕՆ ԱՊՈՒ
ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆՔ ՓԱՐԻԶԻ

Թարգմանեաց Կ. Ս. ԽԻԹԻՒՃԵԱՆ

Մասիսի մէջ իբր Թերթօն հրատարակուելէ յետոյ զատ տպուելով ի վաճառ հանուած է:

Կը գտնուի Մասիսի գրասենեակն եւ ամեն հայ գրավաճառաց քով. միանգամայն Պահճէ գաբու Սուճի Թօզոս աղայի խանութը, գին 6 ղրուշ:

Նոյն տեղերը կը վաճառուին նաեւ [illegible] հետաքրքրաշարժ վէպն, եւ Կառնիէի [illegible] Քաղաքական Տնտեսութեան ամենակարեւոր դասագիրքը, թարգմանութիւնք Կ. Ս. Խիթիւճեանի:

Ասոնց ալ գինը նոյնպէս 6 ղրուշ է:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Դըր-Շէհիրի նախորդ կառավարիչ Մէհմէտ փաշա Ջանըգըրիի կառավարիչ անուանեցաւ՝ փոխանակ Մուսթաֆա պէյին, որ Դըր-Շէհիրի կառավարիչ անուանեցաւ:

Վեհ. Սուլթանն Հանրօգուտ շինութեանց յանձնախմբին անդամ Բէսիֆ պէյին վէզիրութեան աստիճան, կայսերական Ֆիրմանին բարտուղար Լեւոն եւ Վահիտ պէյերուն իւլայի Ա. աստիճան, և Պուքրէշի Սպանիական դեսպանին Բ. կարգի Օսմ. պատուանշան շնորհեց:

Երէկ Ռուսիոյ կայսեր անուան տարեդարձը լինելով, մայրաքաղաքիս նաւահանգիստը գտնուող Ռուսական շոգենաւք դրօշակներով զարդարուած էին: Օսմ. պահակ շոգենաւն, որ նոյնպէս դրօշակներով զարդարուած էր, կէս օրէ ըստ սովորութեան 21 թնդանօթ արձակեց: Ռուսական դեսպան Պ. Տը Նէլիտոֆ այս առթիւ գիշերը չքեղ պարահանդէս մ'տուաւ Պէօյիւքտէրէի դեսպանատան մէջ:

Երէկ ծանուցինք թէ Ամերիկեան դեսպան Ուալլէյս զօրավարը Բաժէնթայի տրոց գործադրութեան նկատմամբ նոր ծանուցագիր մը տըուած էր Արտաքին գործոց նախարարութեան: Վագըթ կ'ըսէ թէ Ամերիկեան դեսպանը սոյն ծանուցագրով ո՛չ թէ Բաժէնթայի տրոց գործադրութեան ընդդիմացած է, այլ ընդհակառակն՝ իմացուցած է թէ Ամերիկայի կառավարութիւնն ալ իւր հաւանութիւնը կուտայ պայմանաւ որ միւս օտարազգի հպատակաց հետ հաւասար բանուին Ամերիկեան հպատակներն ալ:

Ջէթինէէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Գարատաղի Նիքիթա իշխանը չաբաթ երիկուն փառաւոր կոչունք մը տուեր է ի պատիւ այն Օսմ. սպայից, որք վեհ. Սուլթանին հրամանաւ անոր ուղեկցած էին մինչեւ ի Ջէթինէ: Վեհ. Սուլթանին Թանկագին կենաց համար բաղում բաժակներ առաջարկուեր են:

Խոթուրի սահմանագլուխը վերջնապէս գծելու գործն յառաջիկայ տարւոյ թողուեցաւ: Բ. Դուռը տեղական իշխանութիւններէն առանց կանխաւ տեղեկութիւններ ստանալու՝ չէր ուզած հրահանգ տալ Օսմ. պատուիրակաց, և որովհետեւ պէտք եղած տեղեկութիւններն առնլու համար քանի մը շաբաթ պէտք էր, և այս միջոցիս եղանակն ալ յառաջանալով անհնարին կը լինէր ձմեռէն առաջ աւարտել գծման աշխատութիւնները, կայսերական կառավարութիւնն համաձայնեցաւ Անգլիոյ և Ռուսիոյ հետ, որպէս զի խառն յանձնախումբն յառաջիկայ գարնան սկիզբը ղրկուի ի Խոթուր:

Հանրային կրթական նախարարութիւնն արծաթեայ չքադրամներ պատրաստել տուած է այն աշակերտաց տալու համար, որք այս տարի յաջող քննութիւններ անցուցած են:

Կայսերական կառավարութիւնը Թէհրանի մէջ մինչեւ ցարդ յատուկ դեսպանատուն չունենալով, Օսմ. դեսպանը վարձով կը բնակէր: Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ յիշեալ քաղաքին մէջ Օսմ. դեսպանատուն մը պիտի շինուի, որոյ համար 6,000 Օսմ. ոսկի սահմանուած է և շինութիւնն ալ արդէն սկսած:

Պարսից Շահն հրաման ըրեր է որ Օսմ. դեսպանատան պէտք եղած ջուրի ճանբայներն իւր ծախուք շինուին:

Արեւելեան Րումէլիի կուսակալ Ալէքօ փաշա վաղը Փիլիպէ պիտի վերադառնայ:

Քարիւղէն առնուած մթերանոցի տրոց սակագինն [illegible] սակագիր մը շինելու պաշտօն ունեցող յանձնախումբը նախընթաց օրն իւր երկրորդ նիստն ըրաւ: Յաջորդ նիստը շաբաթ օրը տեղի պիտի ունենայ և կ'ըսուի թէ քարիւղի վաճառականաց և մթերանոցի արտօնատարց միջեւ վէճի նիւթ եղած այլ և այլ կէտերու կարեւորութեան վրայ տեղեկութիւն տալու համար շահ ունեցող կողմերն այս նստին ներկայ լինելու պիտի հրաւիրուին: Յանձնախումբն սկզբանց խնդրով չպիտի զբաղի, այլ հին և նոր սակագիններն իրարու հետ բաղդատելով պիտի ջանայ: Տեղեկագրին նպատակը պիտի լինի հաստատել թէ մթերանոցի տրոց չափազանցութեան նկատմամբ վաճառականաց գանգատներն հիմ ունի՞ն, կամ թէ ճշմարի՞տ է արտօնատարց սա խօսքը թէ նոր սակագինն զգալի կերպիւ բարձր չէ հինէն:

Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ Եըլտըզի կայսերական պարտէզին մէջ սկսեալ փոքր դիտարանին շինութիւնը փութով յառաջ կը տարուի, և կը կարծուի թէ աշնանային մեծ անձրեւներէն առաջ պիտի կրնայ աւարտիլ:

Վագըթ իւր ստոյգ տեղեկութեանց յենլով՝ կը ծանուցանէ թէ ելմտական նախարարութիւնը մանր դրամոց պակասութեան խնդիրը լրջօրէն քննելու և ի մօտոյ մեծ քանակութեամբ մանր դրամ հրապարակ հանելու միջոցներ տնօրինելու զբաղած է:

Սէլանիկէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ իտալական [illegible] անուն Թըլթարեր շոգենաւը Սէլանիկի մօտ խրեր է: Օսմ. Նէճմի—Շեւքեթ անուն պահակ շոգենաւը խրեալ շոգենաւին օգնելու և ուղեւորներն ազատելու գնացեր է անմիջապէս: Շոգենաւին ազատութիւնն յուսալի է եղեր, եթէ օդը չաւրուի:

Յառաջագոյն ծանուցինք թէ Էվգաֆի նախարարութիւնն որոշած էր յատուկ յանձնախմբերու ձեռամբ քննել տալ գաւառաց մէջ գտնուած վագըֆներու հասոյթից հաշիւները: Լա Թիւրքի կ'ըսէ թէ յիշեալ վագըֆներու մատակարարներն (միւթէվէլլի) իրենց հաշիւները ներկայելէ խոյս կուտան եղեր: Մեծ Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշա շրջաբերականաւ արտօնութիւն տուեր է գաւառական իշխանութեանց՝ արգելքի ներքեւ դնել այն վագըֆներու հասոյթն, որոց մատակարարք հաշիւ տալու մասին դժուարութիւններ կը յարուցանեն:

Մօնիթէօր Օրիանթալ կը ծանուցանէ թէ Կիրիտի քրիստոնեայ բնակիչք աղերսագիր մը կ'ստորագրեն, զոր վեհ. Սուլթանին պիտի մատուցանեն ներկայ կուսակալ Ֆոթիատէս փաշայի տեղ Սամոսի իշխան Ատոսիտէս փաշային Կիրիտի կուսակալ անուանումը խնդրելու համար: Ասոր հակառակ՝ Կիրիտի իսլամ բնակիչք ալ Ֆոթիատէս փաշային հնգամեայ պաշտօնավարութեան վերահաստատումը պահանջող աղերսագիր մը կը պատրաստեն եղեր:

Լա Թիւրքի Մօնիթէօրի տուած սոյն տեղեկութեանց հակառակ՝ կ'ըսէ թէ Կիրիտի Քրիստոնեայ և իսլամ բնակիչք գոհ են Ֆոթիատէս փաշայէն, որ կայսերական կառավարութեան վստահութիւնն ալ կը վայելէ: Ուստի ստոյգ կը համարի թէ Ֆոթիատէս փաշայի պաշտօնանայ, չորս տարուան համար պիտի նորոգուի:

Երէկի Ֆար տիւ Պոսֆորի մէջ կը կարդանք.

«Կը հաստատենք թէ դժբաղդաբար դեռ Բէյրայի մէջ կան ոստիկանութեան տեսուչներ, որք ոչ միայն իրենց պարտականութիւնը չեն կատարեր, այլ և ամեն տեսակ զեղծումներ և կեղեքումներ ի գործ դնելու կը համարձակին: Կիրակի օրը Քարիւղավաճառ Հելլենական հպատակ մը Թէփէ-Պաշիի փողոցէն անցած ժամանակ ոստիկանութեան տեսուչ մ'եկաւ դէմը Մ... Էֆէնտի անուն և հրաման ըրաւ ստակ տալ իրեն, ապա թէ ո՛չ զինքը բռնելով իբրեւ չարագործ Ղալաթա Սէրայ պիտի տանէր: Քարիւղավաճառը վրան ստակ չունենալով, ըստ ոստիկանութեան տեսչին թէ խանութպանի մը դիմելով ստակ առնուլ պէտք էր, և արդարեւ մէկէն մէճիտ մը փոխ առնլով իւր հալածչին տուաւ: Կ'ըսուի թէ Հելլենական հպատակն, որ վկաներ ունի, դատ պիտի բանայ յիշեալ ոստիկանութեան տեսչին դէմ»:

Բէրա Աղա-ճամիի Թաղը Կարապետ անուն սափրիչ մը խանութը 1,400 ոսկւոյ ապահովագրուած էր Բիւչիւք Մէհմէտ և Պեքիր անուն ծածուկ ոստիկանութեան տեսչաց գործակցութեամբ, որք այժմ կեդրոնական բանտը կը գտնուին: Այս խանութ քանի մ'ամիս յետոյ այրեցաւ: Հրդեհին ծագումը չարամտութեան վերագրուած լինելով, խանութին տէրը կը հարցաքննուէր Նախաքննիչ դատաւորին կողմէ: Ֆար Տիւ Պոսֆոր կ'իմանայ թէ հարցաքննութիւնը չէ կրցած հաստատել հրդեհին չարամտութեան արդիւնք լինելը, բայց դատական իշխանութիւնն այս առաջին քննութեամբ գոհ չպիտի լինի եղեր և պիտի ջանայ այս մթին գործը պարզել:

Զինուորական տուրքը, զոր ոչ-իսլամ Օսմանեան հպատակները տարուէ տարի կը վճարեն Օսմանեան գանձուն, յայտնի է թէ մեն մի հասարակութեան գլուխներուն ձեռամբ կը բաշխուի և կը հաւաքուի: 1293ի կանոնագրին համեմատ այս տուրքը 15էն մինչեւ 65 տարեկան 180 անձանց համար տարին 5 հազար ղրուշ որոշուած է: Ցղայք, եկեղեցականք և ամեն հասակի խեղանդամք ազատ են այս տուրքէն: Քանի մը տարիներէ ի վեր այս տրոց հաւաքումն յոյժ թերի եղած է, այնպէս որ Զմիւռնիոյ նահանգը 4,000,000 ղրուշէն աւելի և Հալէպի նահանգն 2,500,000 ղրուշ պարտք ունին զինուորական տրոց կողմէ: Լա Թիւրքի կ'ըսէ թէ ելմտական նախարարութեան խնդրանօք Մեծ Եպարքոս Սայիտ փաշա՝ շրջաբերական մը ղրկելով գաւառական իշխանութեանց՝ ուշադրութիւն հրաւիրեր է իրաց այս վիճակին վրայ, որ վնասաբեր է կառավարութեան շահուց: Եպարքոսական շրջաբերականը կը հրաւիրէ եղեր կուսակալները՝ քրիստոնեայ հասարակութեանց գլուխներէն պահանջել իրենց պարտքը չվճարող անձանց մէկ ցանկն և ուղղակի իրենց կողմէ հաւաքել զինուորական տուրքն: Եթէ քրիստոնեայ հասարակութեանց գլուխները չուզեն յանձնել պահանջուած ցանկերը, կուսակալք կեդրոնական կառավարութեան պիտի ծանուցանեն այնպիսեանց անունները:

Լա Թիւրքի կը պատմէ թէ Բերայի Փափազ Քէօփրիւ Թաղին մէջ երկուշաբթի գիշեր արիւնահեղ կռիւ մ'եղեր է երեք չարագործաց և երեք ոստիկաններէ բաղկացեալ պահակախմբի մը միջեւ: Պահակախումբն յիշեալ Թաղին փողոցներուն մէկէն անցած ժամանակ, դաշոյնով զինեալ երեք մարդիկ յանկարծ անոր վրայ յարձակելով դանակի հարուածներ տուեր են ոստիկանութեան Քոմիսէր Իպրահիմ էֆէնտիին, որ թէպէտ մահու չափ վիրաւորեալ՝ կրցեր է գործածել իւր րէվօլվէրն, առանց սակայն չարագործներէն մին վիրաւորել կարենալու. բայց մօտերը գտնուող Ահմէտ աղա անուն ոստիկան Զավուշ մը պայթման ձայնն առնլով հօն հասեր և միւս երկու ոստիկանաց օգնութեամբ չարագործները բռնելու աշխատեր է, որք կատաղի կռիւ մ'ըրեր են ոստիկանաց հետ: Ահմէտ աղա թեւէն վիրաւորուեր է, բայց վերջապէս յաջողեր է բռնել Իպրահիմ էֆէնտին սպաննող չարագործն, որ Զիրօ անուն խըրվաթ մ'էր. միւս երկուքն յաջողեր են փախչիլ. ոստիկանք ճանչեր են զանոնք: Իպրահիմ էֆէնտին իւր առած վէրքերուն պատճառաւ հազիւ [illegible] ժամ ապրեր է:

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Այս առտու հասած հեռագիրք

Շանկհայի 10 սեպտ.

Ֆանթօնի մէջ (Չինաստան) խռովութիւնք ծագեցան Չինացւոյ մը դիպուածական մահուան պատճառաւ, զոր տեղացիք Եւրոպիկեցւոյ մը սպաննուած կարծեցին: Խաժամուժս ամբոխն օտարազգեաց վերաբերեալ քանի մը տուներ և գործարաններ այրեց: Այս վերջինք նաւահանգստին մէջ գտնուող շոգենաւերն ապաստանեցան:

Փարիզ 11 սեպտ.

Մատակասքար ղրկուած Ֆրանսական նաւատորմին եւ զօրաց նախկին հրամանատար Բիէր ծովակալը մեռաւ:

Կը հաւաստեն թէ Անգլիական կառավարութիւնը Ֆրանսայի եւ Չինաստանի հետ կանխաւ խորհրդակցելէ յետոյ՝ իւր միջնորդութիւնը պիտի առաջարկէ Թոնքինի սահմանագլխոց գծման համար:

Անգլիական դեսպան Լորտ Լայնս, որ հրաժեշտով բացակայ կը գտնուէր, վաղը Փարիզ կ'սպասուի:

Լոնտրա 11 սեպտ.

Այս առաւօտեան լրագիրք իրենց խմբագրական յօդուածոց մէջ խստիւ կը խօսին այն տագնապին վրայ, որ այժմ կը տիրէ Պուլկարիոյ մէջ (Ռուսական [illegible]): Թայմս կ'ըսէ թէ Պէրլինի դաշնագրին նպատակն երբէք զՊուլղարիա Ռուսական նահանգ մ'ընել չէր:

Գահիրէ 11 սեպտ.

Պ. Պէյրինկ հոս հասաւ:

Խտիվը պատերազմական ատենէն յառաջագոյն ի մահ դատապարտեալ 10 Միւսթահֆըզներու պատիժը չըղթայակապ աշխատութեան փոխեց:

ՔՈԼԵՐԱ

Աղեքսանդրիա 11 սեպտ.

Սեպտ. 9 ին եւ 10ին քոլերայէն մեռնողներուն ցանկը:

Սեպտ. 9	
Աղեքսանդրիա	3
Կիզէ գաւառին գիւղօրէք քանի մ'աւուրց մէջ	37
	40
Սեպտ. 10	
Աղեքսանդրիա	5
Կիզէ, Էնա, Բէնէս եւ Ասիութ	87
	92

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ Ս. Պատրիարք Հայրն, որ երեք շաբաթէ ի վեր բացակայ կը գտնուէր, երէկ Պատրիարքարան իջաւ, և իւր բարձր պաշտօնին վերաբերեալ գործերը վարել սկսաւ ըստ առաջնոյն:

Քաղաքական և Խառն Ժողովներ [illegible] Պատրիարքարան ընդ նախագահութեամբ Ն. Սրբազնութեան, և ընթացիկ խնդրոց կարգադրութեամբ պիտի զբաղին:

Իսկ Ազգային Ժողովոյ գումարման կամ առ ժամանակ մը դադարման նկատմամբ վարչութիւնն ինք վերջնական տնօրէնութիւն մ'ընել իւր ձեռնհասութենէն վեր համարած լինելով, այս մասին որոշումը Խառն Ժողովոյ մէջ պիտի տրուի ընդ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և մասնակցութեամբ Մայր-Դիւանի Ազգ. Ժողովոյ:

Երէկեան Սթանպուլ լրագրին մէջ կը կարդանք.

«Զրոյց կայ թէ կայսերական կառավարութիւնը ժամանակի մը համար ոչ եւս արտօնութիւն պիտի տայ Հայոց Ազգ. Ժողովոյ գումարմանց, և այս՝ այն ցաւալի վիճաբանութեանց պատճառաւ, որք անդ կը լինին Հայոց Պատրիարքի ընթացքին նկատմամբ, ինչպէս նաեւ նոյն ժողովոյ անդամոց ոմանց ծայրայեղ խորհրդարանական պարսաւելի արարքներու պատճառաւ, որք վերջին աստիճան կը վշտացնեն Ն. Սրբազնութիւնն և իւր դիրքն անհանդուրժելի կ'ընեն:

«Հայ հասարակութեան երեւելիներէն բաղկացեալ մասնախումբ մ'այսուհետեւ Ներսէս Սրբազանին պիտի աջակցի իւր գործին մէջ: Այս կերպով գայթակղութիւնը պիտի դադրի և բոլոր կուսակցութիւնք պիտի ստիպուին լռել»:

Մեք այսպիսի կառավարական տնօրէնութեան մը վրայ որ և է տեղեկութիւն չունինք, և որովհետեւ ազգային ակմբոց ու պաշտօնատանց մէջ այդպիսի լուր մը չկայ, պատճառ ունինք կարծելու թէ Ֆրանսերէն Թերթին լուրն կանխահաս է, եթէ ոչ բոլորովին անստոյգ:

Ուսումնական խորհրդոյ սովորական նիստը տեղի ունեցաւ երէկ ի Ղալաթիա:

Խորհուրդը՝ Տրապիզոնի, Այնթապի, Վանայի, Տիգրանակերտի Անձնուէր ընկերութեան և Գէտիկ փաշայի Ազգ. վարժարանաց վերաբերեալ գործերը կարգադրեց, լսեց մի քանի կրթական պաշտօնէից խնդիրներն և տնօրինեց, ի քնին առաւ Խիզանու Ուսումնասիրաց [illegible] դպրոցական խնդիրն և Պէյքօզի Թաղ. խորհրդոյ մի առաջարկն և կարգադրեց. Նկատողութեան առաւ Պարթէնի Թաղ. խորհրդոյ կողմէ ղրկուած Ուսում. խորհրդոյ հարցարանին պատասխանն և գոհացուցիչ գտաւ:

Հայրենիք կ'իմանայ թէ Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյն վերաշինութեան համար բացուած հանգանակութեան հասոյթը ցարդ 500 ոսկւոյ կը հասնի:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Գաւառաց մէջ աւազակութեան դէպքերուն բազմանալը կայսերական կառավարութեան ուշադրութիւնը գրաւած լինել կը թուի, որ իրաց վիճակին դարման կը խորհի: Մեր անցեալ շաբթուան թերթին մէջ հրատարակեցինք դատական նախարար Ասիմ փաշայի մէկ շրջաբերականին իմաստն, որ ուղղուած է գաւառաց դատական իշխանութեանց: Վսեմ. նախարարն իւր այս կարեւոր պաշտօնագրով անկեղծապէս կը ճանչէ գաւառաց դատական վարչութեան թերութիւններն, և անոնց բարձման համար խիստ հրամաններ կուտայ: Նախարարն իրաւամբ կ'ըսէ թէ. «Աւազակութիւնն, որ ժամանակէ մ'ի վեր նահանգաց մեծագոյն մասին մէջ իւր չարիքներն ի գործ կը դնէ ի վնաս ժողովրդոց՝ որք չարագործաց կողմէ ենթակայ եղած են հարստահարութեանց և կեղեքմանց, աւազակութիւնն՝ իւր գլխաւոր պատճառն ունի սա իրողութեան մէջ թէ, նոյն իսկ աւազակութեան գործի վրայ ձերբակալուած աւազակներուն և գողերուն դատերը տարիներ կը տեւեն, և անոնք բանտերու մէջ կը մաշին առանց դատուելու և յօրինակ այլոց պատժուելու: Այս չարագործներէ շատեր ի վերջոյ կը փախչին, դասալիք զօրաց հետ կը միանան, և այսպէս աւելի քան երբեք կը դժուարացնեն աւազակութեան ջնջման գործն: Իրաց այս վիճակէ ծագում առնող չարիք թէ՛ երկրին մէջ և թէ՛ դուրսը վնասաբեր հետեւանք կ'արտադրեն, և դատարանաց դէմ գանգատներն ու քննադատութիւնները կը բազմացնեն»:

Աւասիկ յայտարարութիւն մը, որ պատիւ կը բերէ դատական նախարար փաշային: Թէ իւր նշանակած չարիքներ դժբախտաբար ո՛րչափ հիմնաւոր են, մեք պէտք չունինք ապացուցանելու. որովհետեւ գաւառական Թղթակիցք երբեմն լիուլի կատարած են զայդ պաշտօն, և թէպէտ տեղական լրագիրք, մանաւանդ Մասիս, վերջերս մի մեծ չափաւորութիւն ցուցած լինին այս տեսակ Թղթակցութեանց հրատարակման նկատմամբ, բայց գոհացուցիչ է տեսնել թէ Վսեմ. նախարարն երկրին վիճակը մի միայն տեղական մամուլին հրատարակութիւններէն չդատելու իմաստութիւնն ու հայրենասիրութիւնն ունեցած է:

Պէտք չէ կարծել թէ կառավարութիւնը ցարդ բոլորովին անփոյթ գտնուած էր երկրին նիւթական զարգացման այս սպառիչ ցեցը բնաչէնք ընելու մասին, թէ և նա եօթն գլխեան Հիդրային նման, հաղիւ թէ մասնաւոր կէտի մը վրայ զբաղուած, ուրիշ կէտերու վրայ դըլուխ ցուցնել ուզած է վերջին ժամանակներս։ Եւ յիրաւի, Նախարար փաշան կ'ըսէ թէ. «Նախարարութիւնը քանիցս բացորոշ հրամաններ ղրկած է դատական պաշտօնատարաց՝ չուտով դատի ենթարկելու և պատժելու համար այն եղեռնագործութեանց հեղինակներն, որք կը խանգարեն հասարակաց բարեկարգութիւնը։ Բայց այդ դատական պաշտօնատարաց անհոգութեան և զանցառութեան չնորհիւ, Նախարարական հրամանք ու յանձնարարութիւնք որ և է արդիւնք չունեցան։ Հաստատուած է թէ վերոյիշեալ չարագործներէն չատեր այժմ բանտերու մէջ կը գտնուին, մինչ անոնց դատերուն քննութիւնը չէ սկսած իսկ։»

[illegible] Ցէրութեան օրէնքներն այս [illegible] ցառու պաշտօնատարաց առջև պայծառապէս գծած էին իրենց պարտականութիւններ, այնպէս որ անոնք պէտք չունէին Բ. Դռնէն նոր հրահանգներ ստանալու։ Ասիմ փաշա իրաւամբ կ'ըսէ թէ. «Եղեռնական դատավարութեան Օրինագիրքը պայծառապէս ցոյց կուտայ եղեռնագործութեան մասին հետեւելի քննութեան եղանակն, և կ'ներկայէ այն կերպ, որով պէտք է վարուին ընդհանուր դատախազք, հարցաքննիչ դատաւորք և այն դատարանք, որոց իրաւասութեան կը վերաբերի յանցանաց և ոճրագործութեանց դատաստանը։ Քննութեան մէն մի մասին համար, Օրինագիրքը կը նշանակէ այն պայմանաժամեր, որոց միջոցին դատավարութեան զանազան արարքը պարտին կատարուիլ, և այն արարքներու համար որք պայմանաժամ կամ յետաձգուիլ չեն վերցներ, օրէնքը բացորոշապէս կ'ըսէ թէ անոնք պէտք է կատարուին [illegible] [illegible] Անհրաժեշտ է ուրեմն որ նշանակեալ պայմանաժամք յարգուին և դատական պաշտօնատարք օրինաց կիրառութեան ձեռնարկեն ա- [illegible] այն ամեն պարագայից մէջ, յորս Օրինագիրքը պայմանաժամ չցուցներ։ Բայց հաստատուած է թէ ասոր ճիշդ հակառակը տեղի կ'ունենայ։»

Իրաց այս վիճակ անհանդուրժելի է։ Նախարարը կ'ըսէ. «Իրաց այդպիսի վիճակ մը հակառակ է օրինաց և մասնաւոր ու հանրային իրաւանց վնասաբեր։ Այդպիսի վիճակ մը մեծ պատասխանատուութիւն կը բերէ անոնց վրայ, որք ադոր պատճառ են։ Մի և նոյն ժամանակ, ադոր հետեւանքը կը լինի երկար ժամանակ անպատիժ թողուլ չարագործները, կամ բանտի մէջ փտեցնել այնպիսի մարդիկ, որոց դատաստանն եթէ կատարուէր, անմեղութիւնը կը ճանչուէր, և ազատ կը թողուէին։»

Ասիմ փաշա օրինական հրահանգներ կուտայ դատական պաշտօնատարաց պարտականութեանց մասին, և կը յարէ. «Ճշմարիտ է թէ, ինչ ինչ տեղեր, հարցաքննիչ դատաւորաց թիւը սահմանափակ է, և ոճիրներու քանակութեան համապատասխան չէ. այսինքն տեղ տեղ ոճիրներն այնքան բազմաթիւ և հարցաքննիչ դատաւորք այնչափ սակաւաթիւ են, որ այս վերջիններ չեն բաւեր բանաւոր ժամանակամիջոցի մը մէջ կատարել ոճրագործաց հարցաքննութիւնը։ Բայց դատարանին Նախագահն իշխանութիւն ունի հարցաքննիչի պաշտօն յանձնել դատարանին մէկ կամ աւելի անդամոց, հետեւաբար հարցաքննիչ դատաւորաց սակաւութիւնը պատճառ չկրնար համարուիլ այս յապաղմանց։ Ուստի, երբ տեսնուի թէ եղեռնական գործի մը քննութեան մէջ օրինական ձեւակերպութիւնք ու գործողութիւնք ժամանակին չեն կատարուած, ընդհանուր դատախազք, դատարանաց նախագահք, և նահանգաց դատական քննիչք պարտաւոր են, իրենց իրաւասութեան ու ձեռնհասութեան սահմանին մէջ, անմիջապէս ի գործ դնել օրինական պատիժները զանցառու պաշտօնատարաց մասին։ Այնպիսի պարտականութիւն մ'է այս, զոր եթէ չկատարեն՝ իրենք իսկ պատասխանատու կը լինին։»

Բայց գաւառաց մէջ դատական մարմնոյն վրայ տեսնուած ցաւալի թերութիւնք աստ չեն վերջանար դժբախտաբար։ «Իմաց կը տրուի մեզ թէ, կ'ըսէ դատական Նախարար փաշան, գաւառաց մէջ, եղեռնական դատարանաց ժողովրդային ընտրութեամբ նշանակեալ անդամները, պատրուակելով թէ անբաւական թոշակ մը կ'ստանան, կանոնաւորապէս չեն կատարեր իրենց պարտականութիւնները, և այս պատճառաւ դատարանք չեն գումարուիր, և գործերը կը դիզուին։ Բայց այս պատրուակ անընդունելի է ամենեւին, ըստ որում դատաւորք վճարեալ պաշտօնատարներ են, և յառաջագոյն իրենց ստացածէն [illegible] բաւարագոյն թոշակ մը կը ստանան իրենց դատաւորական պաշտօնի մէջ»։ — Շատ գեղեցիկ կերպիւ և նոյնչափ իրաւամբ դիտել կուտայ Ասիմ փաշա. — «Ժողովրդեան արդարութիւն բաշխելու մասնակցութեան իրաւունքն՝ յոյժ բարձր և կարեւոր առանձնաշնորհութիւն մ'է։ Այն անձինք, որք կարող չեն գնահատել զայդ առանձնաշնորհում, և չեն ուզեր կատարել իրենց պարտականութիւն, ամենեւին անարժան են իրենց պաշտօնի մէջ մնալու, և պէտք է պաշտօնանկ լինին անմիջապէս։ Անոնց տեղ պէտք է պաշտօնի կոչել այն անձեր, որք՝ ընտրութեանց մէջ՝ անոնցմէ յետոյ ամենէն չատ քուէն ստացած են։ Դատարանաց նախագահք պարտաւոր են դատական քննիչներուն ուշադրութեան ներկայել զանցառու դատաւորներն, և եթէ այսպէս չընեն, իրենք իսկ պատասխանատու պիտի բռնուին։»

Ասիմ փաշա կրնար յարել թէ արդարութեան բաշխման մասնակցելն ո՛չ միայն բարձր առանձնաշնորհում մ'է, այլ և որոշ պարտականութիւն մ'է ամեն պարկեշտ քաղաքացւոյ համար, և թէ ամե- [illegible] մէջ, երդուեալ դատաւորք, որք մեր գաւառաց մէջ ժողովրդային քուէով նշանակեալ դատաւորաց տեղը կը բռնեն, ժողովրդեան մէջէն կ'առնուին վիճակաւ, այն օրէնքի համաձայն թէ, երբ քաղաքացի մը, երդուեալ դատաւորի պաշտօնը վարելու համար վիճակաւ նշանակուած ստեն դժկամակի կամ դատաստանին օրը ներկայ չգտնուի, ծանր տուգանք մը վճարելու պարտաւոր է։ Այս դատաւորք, երբ դատաստանն երկար տեւէ, կը ստանան դրամական գումար մը իբրեւ վարձք, բայց անոնցմէ չատեր, հարկադրուելով ներկայ գտնուիլ դատարանի նիստերուն, չեն ստանար այնչափ բան՝ որչափ գումար պիտի չահէին եթէ ազատ թողուէին, ուստի և նիւթական վնասներ ալ կը կրեն, բայց այս նկատում զանոնք չարգիլեր սիրով և անկողմնակալութեամբ կատարելէ իրենց դատաւորական պաշտօն, զոր պատիւ կը համարին։ Բայց Թուրքիոյ մէջ դժբախտաբար այնպիսի ըմբռնում մը կայ, թէ՛ Քրիստոնէին և թէ՛ Իսլամին քով, թէ ամեն մարդ, երբ իւր անձնական գործերէ ուրիշ գործոց զբաղի, այսինքն երբ մանաւանդ հանրային կամ ազգային կոչուած գործոց, յորս իւր անձնական վաստակէ տարբեր չահեր պարտին առարկայ լինել իւր ուշադրութեան, այդ մարդ ժամավաճառութիւն ըրած կը լինի, այդ մարդ իւր գործը չդիտէ, և այլն։ Այս ըմբռնում ուղղակի արդիւնք է դաստիարակութեան պակասութեան, զի դաստիարակուելով է որ մարդ կարող կը լինի հասկնալ թէ ինք լոկ իւր անձին համար չապրիր, և թէ ինչպէս ունի անձնական և ընտանեկան պարտականութիւններ, ունի նաև հանրային պարտականութիւններ, որոց կարգէն են դատաւորական պաշտօն, երեսփոխանական պաշտօն, վարչական պաշտօն, խորհրդոց և հոգաբարձութեանց անդամակցութիւն, և որ ի կարգին։

Կաշառակերութիւնն և կողմնակցութիւնը մեր դատարանաց միմասին մեծագոյն թերութիւնն եղած են դժբախտաբար, և արդարութեան սուրբ անունն աղարտած են։ Վսեմ. Դատական Նախարարը կը հաստատէ զայս ըսելով թէ. «Դատական պաշտօնատունն յաջորդաբար եկած տեղեկութիւններէ կը հասկցուի թէ տեղ տեղ ընդհանուր դատախազք կը յանդգնին կողմնակցութիւններ ու կեղեքումներ ի գործ դնել, թէ հարցաքննիչ դատաւորք կ'արձակեն ամբաստանեալներն, և ամբաստանիչ ատեանք և դատարանք անմեղ կը հանեն յանցաւորները, նմանապէս հակառակ օրինաց։»

Բայց նոյն պատճառներ, ըսել կ'ուզենք նոյն զեղծումներ, որովք յանցաւորներն ու ոճրագործները կ'արդարանան դատական իշխանութեանց առջեւ, պատիժէ ազատ կը կացուցանեն նաեւ այն դատական պաշտօնեայներ, որք այդպիսի պարսաւելի և վնասակար կողմնակցութիւն մը կ'ընեն։ «Ճշմարիտ է թէ յանցաւոր պաշտօնատարք անմիջապէս դատի կ'ենթարկին ըստ օրինաց պատժուելու համար, բայց յաճախ, օրինական նշաններու և բաւական փաստերու պակասութեան պատճառաւ, չկրնալով դատապարտուիլ՝ անմեղ կը հրատարակուին, և հետեւաբար չեն զրկուիր իրենց պաշտօններէ։ Բայց այդ արձակում բերեւ բացարձակ անմեղութիւն պէտք չէ նկատուի։ Նկատելով թէ, այդ պարագայի մէջ իսկ, պաշտօնատարն որ հրապարակաւ հակառակ օրինաց վարուած է, չկրնար այլ եւս պաշտօն վարել, յետ այսօրիկ այնպէս վարուող ամեն պաշտօնատար, և մանաւանդ այն հարցաքննիչ դատաւորներ որք, ճշմարտութեան հակառակ, արձակման հրամաններ տուած են, անմիջապէս պաշտօնանկ պիտի լինին, և այդ հրամանաց պատճառաւ օրէնքը չպիտի եղծուի։»

Կը մնայ դատարանական ուրիշ թերութիւն մը, այն է դատաւորաց ագիտութիւնն, որուն համար ալ Նախարարը սա յանձնարարութիւնը կ'ընէ. «Դատարանաց նախագահք, ամեն եղեռնական գործի դատման պահուն, պարտաւոր [illegible] րել այն օրինական տրամադրութիւններ, որք վերաբերութիւն ունին քննուած եղեռնագործութեան բնութեան, հասկցնել անոնց թէ ապօրինութիւն գործած կը լինին եթէ տգիտութեամբ կարծիք մը յայտնեն հակառակ օրինաց, և այնպէս վարուիլ որ դատարանի անդամոց արարքն համաձայն լինին օրինաց, և վճիռներն՝ արդար։»

Ցէրութեան և ժողովրդեան ամենէն կենսական չահուց համար պէտք է մաղթել որ Դատական Նախարարին այս կարեւոր պատուէրները ճշդիւ գործադրուին և վերջնապէս վերնան այն աղետալի զեղծումներ՝ որք նշանակուած են այս Շրջաբերականի մէջ։ Այն ընդհանուր և սերպողական բարենորոգումներ, որոց երկիրն անմիջական պէտք ունի, երեք գլխաւոր ճիւղի կը բաժնուին, դատական, ելմտական և ոստիկանական։ Առաջնոյն նկատմամբ մեք արդէն գոհութեամբ գիտած ենք թէ նախարարապետ փաշան, որ երբեմն դատական նախարարի պաշտօն վարած է, մեծ եռանդ և գործունէութիւն ցոյց կուտայ, և ասոր վերջին օրինակը կրնանք համարել Ասիմ փաշայի սոյն նշանաւոր Շրջաբերականը։ Բայց վերջերս ներմուծուած դատական բարենորոգմունք ապարդիւն կը մնան եթէ Ասիմ փաշայի նշանակած զեղծումները չարունակեն գոյութիւն ունենալ, և ամենէն կատարեալ դրութիւնք ոչինչ կ'արժեն երբ զանոնք ի գործ դնելու կոչուած պաշտօնատարք այնպիսի զեղծ, զանցառու, անհոգ և տգէտ մարդիկ լինին։ Խիստ և անաչառ հսկողութիւն մը կրնայ բառնալ այս թերութեանց մի մասն. և գալով միւս մասին, որ դատական պաշտօնատարաց անկարողութեան ու անձեռնհասութեան կը վերաբերի, ադոր ալ դարման կրնայ տարուիլ եթէ այդ դատական պաշտօնատարք նշանակուին առանց չնորհուկի, առանց կողմնակցութեան, այլ ի նկատ առնելով լոկ իրենց կարողութիւնը, հմտութիւնն ու պարկեշտութիւնը. զի գոհութեամբ կը տեսնենք թէ վերջ. Սուլթանին Քրիստոնեայ թէ Իսլամ հպատակաց մէջ չատեր կան այժմ որք Եւրոպիոյ կամ Կ. Պոլսոյ մէջ օրէնսգիտական ու փաստաբանական ուսմանց զբաղած են, և կարողութիւն ունին դատական պաշտօններ վարելու։ Ասոնց համար պէտք է ընդունիլ մրցման դրութիւնն. ո՛վ որ աւելի տեղեակ է երկրին և ընդհանուր օրինաց, զայն ենթ պաշտօնի կոչելու պայմանաւ. և յայտնի է թէ չատ չանցած տեղի չմնար մեր դատական պաշտօնատարաց անհմտութենէն գանգատելու, մինչդեռ այժմ կան պաշտօնատարներ, որք կարողութենէ, հմտութենէ և ձեռնհասութենէ տարբեր նկատումներով ալ պաշտօնի վրայ կը գտնուին, մանաւանդ գաւառները։

Մեք մեր մասին մեծապէս գոհ ենք Վսեմ. Ասիմ փաշայի Շրջաբերականէն, այնու մանաւանդ որ [illegible] ենք թէ այդ պաշտօնագիր իւր նախորդաց բախտը չպիտի ունենայ, և թէ Սայիտ ու Ասիմ փաշաներու նախարարութիւնն հաստատապէս մտադիր է գործադրել տալ զոր ինչ կը պատուիրէ այսչափ բացորոշ ու սերպողական լեզուով։ Իսկ գաւառաց մէջ ցաւալի աճում մը ստացող աւազակութեան զըսպումը դատական բարենորոգումներէ զատ կախում ունի նաեւ ոստիկանական բարենորոգումներէ, որք կը յուսանք թէ նմանապէս չպիտի ուշանան։

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԺԲ.

Ցեռոյ քանի մի երկայն զալտեր եւ փոքր ձորակներ կտրելով կը հասնիմք Ընձաք անուանեալ Հայ գիւղն, որ ունի 23 տուն բնակիչ, եկեղեցի եւ քահանայ առանց դպրոցի։

Սոյն գիւղին մերձ ի հարաւակողմն կը գտնուի կապուտակող անուամբ ընդարձակ եւ բարձր լեռն, որ արեւելէն յարեւմուտ ձգուած է յանխնիստ յատակագծով մի, որոյ կատար Վանայ ծովու վրայ կը նայի, յորմէ հեռու չէ։ Սոյն լեռ նախնիքներէն «Ընձաքիարս» կոչուած է, որ ըստ ամենայն հաւանականութեան, յիշեալ գիւղը ասոնցմէ ծնած պէտք է լինի։ Լեռն ստուգիւ կապտագոյն է, որպէս իւր նոր անունն իսկ նշմարել կուտայ, որով եւ կ'անուանուի արդէն։

Մասիսիդ ընթերցողք թերեւս յիշեն, այս այն լեռն է, որոյ վերաբերութեամբ կը պատմուի թէ «Ս. Յակոբ Մծբնայ Հայրապետ յայդ լեռան կատար ենելով՝ գլուխ բաց ամբողջ Ռշտունեաց գաւառն (որոյ անունն կը կարծուի ծնած լինել Ռաշտ կոչուած իշխանի մի անունէն եւ ի նորումս Գաւաշ եւ Կարճկան մասնաւոր անուններով կը յիշուի) անիծեց, որով 3 տարի Աստուծոյ հրամանաւ այս կողմերու երկնից կամար պղնձացոյց, կապեց անձրեւաց եւ ցօղերու կաթիլներ օդոց մէջ, որք այլ եւս չկրցան իջնալ այն երկրին վերայ, ուր կը տիրապետէր ի նոյն ժամանակի Մանաճիհր Ռշտունի իշխան (ճոխ), որ հակառակ ծերունի Հայրապետի դառն թախանձանաց, նորա անմեղ սարկաւագներ ի ծով ձգել արուած էր անգթօրէն»։

Սոյն լերան մի կողի վերայ բաւական ընդարձակ վանք մը չինուած է յանուն Ս. Յակոբայ, որոյ մասունք եւ Նոյեայ տապանի կտորն (հրեշտակէն ընդունած) այդ վանուց մէջ կը պահուէին երբեմն ունենալով, որպէս կ'աւանդուի, բաւական թուով սրբասէր մենաստանցիք, որովք կանոնաւոր միաբանական ուխտ. իսկ այժմ բոլորովին [illegible] գրեթէ ամբողջ տեւողութեամբ ամայացաւ, զոր յետոյ Խրիմեան Սրբազան Տէր Սարգսեան Ստեփան վարդապետի վանահայրութեան յանձնեց, որ երթայ զայն բարեկարգէ։ Լերան միւս կողերուն վերայ կան տակաւին 3 այլ վանօրայք, որք թէպէտ եւ անբնակ չեն, սակայն խիստ անշուք վիճակի մէջ կը գտնուին ոմանք ունենալով հանդերձ բաւական եկամուտ։

Այս տեղէն մեկնելով մեր ճանապարհին վերայ կ'իյնայ Գաւաշի գլխաւոր տեղին, այն է Նոր-գիւղ, որ իւր կեդրոնական դիրքով, որով եւ առեւտրական վիճակաւն Ռշտունեաց գաւառի գլխաւոր քաղաքն կրնայ համարուիլ։ Գիւղիս առ երի չինուած է մեծ իջեւան մի, որոյ մէջ բաւական թուով կրպակներ եւ սենեակներ կան չինուած։ Աստ կը նստի գաւառիս Գայմագամն Վանայ կուսակալութեան ներքեւ եւ ունի հեռագրատուն։

Նոր գիւղ լաւ օդով եւ ջրով ունի գեղեցիկ տեսարան մի եւ կը գտնուի Վանայ ծովու եզերքը տափարակ դաշտի մի վերայ։ Գիւղիս ծառաստանաց ամենամեծ մասն կը կազմեն ընկուզենիք, որոց պտղոյ հունձքի ժամանակը մեծ առեւտուր կը լինի։ Տեղւոյս բնակչաց թիւն է 65-75 տուն Հայ, ունին անճաշակ եկեղեցի մի, նմանօրինակ դպրոց, ուր կը բնակին անախորժ թռչուններ, եւ ոչ թէ կ'ուսանին գիւղի մանուկներ, որք ցաւ է ըսել օրն ի բուն փողոցներն եւ անասնոց գոմերու անկիւնները կը դեգերին։

Գաւաշու սոյն գլխաւոր գիւղ ամենամեծ առաւելութիւն մի ունի, զոր այլ գիւղօրայք չատ դժուար կրնան ունենալ. այն է թէ ունի գեղեցիկ երիտասարդութիւն, առողջ պատանեկութիւն եւ կայտառ մանկութիւն. գրեթէ չկայ մի տուն որ գոնէ 2-3 արու զաւակ չունենայ, ի հասակի 10-15-20 ամաց. ամենքն ի բնէ զօրաւոր կազմութիւն եւ առողջ մտքի տէր են, սակայն քանի ցաւ է տեսնել զայնս անմշակ եւ խոպան, հակառակ իրենց նախնին փափաքանաց, զորս ինձ ցոյց կը տային ջերմապէս համակրելով եւ ժպտելով առ իս, երբ խօսք կ'ընէի իրենց հարց՝ դպրոցի, վարժապետի, աշակերտի, թղթոյ, գրչի եւ մելանի վերայ։

Գիւղիս բնակիչք առ հասարակ քրդական ձեւ ունին թէ՛ մեծ եւ թէ փոքր, այսու ամենայնիւ մխիթարութիւն է ըսել որ իրենց զգացումներ եւ յատկութիւններ իսկական յատկանիշներէն զուրկ չեն։ Անոնց նիւթական վիճակը դժբաղդ կրնայ համարուիլ։

* * *

Նոր-գիւղէն ճամբայ ենելով 1 1/2 ժամէն կը հասնիմք Աղթամարայ դըսի տուն։ Այս տեղ դըսի տուն ըսելով պէտք է հասկնալ կարգ մը բնակութիւնք, որոնք կը վերաբերին ծովու մէջ գտնուած Աղթամարայ կաթողիկոսանիստ վանուց։ Այս բնակութեանց մէջ կը գտնուին վանուց մշակներ, խոտաղներ, հովիւներ, անդիարածներ, չոչբարներ (կաթ կթող), պահապաններ եւ վերջապէս ամեն անոնք, որ վանուց սեպհական արտաքին գործերու մէջ կը գտնուին, որոց վարձքեր վանքէն կը վճարուին։

Սոյն բնակութիւնք Վանայ ծովու եզերքէն 6-7 քարընկեց հեռու է չըրջապատեալ մի կողմէն ծառաստաններ, ուր տեղւոյն կաթողիկոս իւր յատուկ բնակարանն ունի չինել տուած, որ չատ նմանութիւն ունի Պոլսոյ եալիներուն։

Աստ ժամանած առենս, Աղթամա[illegible]ուական այցելութեամբ կը գտնուէր ի Շատախ։

Վաղիւ տեղէս կը մեկնիմ դէպ ի գաւառիս արեւելաման, յՈստանայ հովիտ։

Մ. Կ. ՄԻՐԱԽՈՐԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 30 ՕԳՈՍՏՈՍ

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Ցորեն. — Շաբթուս վաճառեցաւ 55 հակ, որոյ 30 հակը միջին տեսակ, 19—22 ղրշի և 25 հակն ընտիր տեսակ, 22 1/2—23 ղրշի հոխան։ Պատրաստ՝ 6,000 հակ։ Հրապարակը բոլորովին հանդարտ է և բնաւ գնող չ'կայ Անգլիոյ մէջ տիրող հանդարտութեան պատճառաւ, և հետեւապէս մեր գիները մեծապէս թոյլ են։ Պէյ-Պազար՝ 23—23 1/2 ղրշ. Նալլը—խան՝ 22-22 1/2 ղրշ, Կերեդէ, Զերքէս՝ 22—22 1/2 ղրշ. Լսկի—Շէհիր՝ 22 ղրշ. Եոզղատ, Սիվրի-Հիսար՝ 19 1/2—21 1/2 ղրշ. Գարահիսար, Քէօթահեա՝ 19-20 1/2 ղրշ. Քասթեմոնի՝ 21—21 3/4 ղրշ. Գունաւորք՝ 14—15 ղրշ. ստորինք՝ 6 7 ղրշ. վան՝ 13 1/2—14 1/2 ղրշ. հոխան։

Բուրդ. — Շաբթուս վաճառեցաւ 7,000 հոխա Լսկի—Շէհիր 6 5/8 ղրշի հոխան։ Հրապարակին վըրայ դեռ այս ապրանքէն փոքր քանակութիւն մը պատրաստ կայ։ Գասապ—Պաշիի վրայ նշանակելիք կարեւոր բան մը չ'կայ։ Հրապարակն հանդարտ է և գնողք սակաւաթիւ են։ Լաւ տեսակ Գասապ—Պաշի՝ 5 1/2—5 3/4 էն 9 1/2—9 3/4 ղրշ. միջին տեսակ՝ 4 7/8—8 7/8 ղրշ հոխան, Լսկի—Շէհիրի գրբմա 6—6 5/8 ղրշ. Եոզղատի և Էնկիւրիի գրբմա 6 1/4—6 1/2 ղրշ. հոխան։

Կարպետ. — Շաբթուս վաճառեցաւ 546 կտոր Շիրվան և Գարապաղ, հին և նոր խառն, 35—36 ական ֆրանքի, 210 կտոր «Նամազի» Շիրվան, հին և նոր խառն, 34—35 ական ֆրանքի, 25 կտոր «Նամազի» մետաքսախառն, 85 ական ֆրանքի, 85 կտոր Սումաք 86 ական ֆրանքի, 100 կտոր փոքր Ասիոյ Քըզ—Քիլիմ, հին և նոր խառն 48 ական ֆրանքի։ Պատրաստ՝ 4,500 կտոր։ Հրապարակն հանդարտ է։ Գնողք սակաւաթիւ են, ընտիր վաճառքներն հազուագիւտ են։ Գիներն անչարժ կը մնան։

Մետաքս. — Շաբթուս վաճառեցաւ 14 հակ Նուխա 38—38 1/2 ֆրանքի հոխան, 12 հակ Բէյլթ 34 1/2 ֆրանքի, 5 հակ Խուրասան 195 ղրշի (ոսկի), 5 հակ Քութայիս լաւ տեսակ, 118 ղրշ. (մէճիտ) և 5 Քութայիս, ստորին տեսակ, 80 ղրշի (մէճիտ) հոխան։ Պատրաստ՝ 80-100 հակ։ Եգիպտոսի մէջ քոլերային նուազելուն պատճառաւ հրապարակը բանուկ է և գնողք սկսան ապրանք առնուլ, բայց մեր պատրաստին սակաւութեան և արտաքին հրապարակաց վրայ գնոց բարձրանալուն պատճառաւ վաճառատարք պահանջոտ կ'երեւին։ Ամեն տեսակներն ալ կը փնտռուին, մանաւանդ Բէյլթի և Նուխայի ապրանքները։ Գիներն ամուր են։

Բամպակ. — Այս վաճառք առայժմ լքեալ վիճակի մէջ կը գտնուի։ Ապրանք քիչ կուգայ, բայց մեր պատրաստն առատ է արդէն և գործ ալ չկայ։ Գիներն են. — Հալէպ՝ 5 1/4 ղրուշ, Ատանա ճըմլուած 6 3/8-6 1/2 ղրուշ, Ատանա չճմլուած 6 1/2-6 5/8 ղրուշ, Զմիւռնիա ճմլուած 6 5/8-6 3/4 ղրուշ, Զմիւռնիա չճմլուած 7-7 1/4 ղրուշ հոխան։

Կանեփ. — Շաբթուս վաճառեցաւ 500 հակ Մարսիլիոյ համար 2 1/8 ղրուշի հոխան։ Պատրաստն առատ է, 3,500 հակի չափ կը հաշուի։ Հրապարակն հանդարտ է։

Ափիոն. — Շաբթուս վաճառեցաւ. — Նոր հունձքէն 2 սնտուկ Մալաթիա 240 ղրուշի, 3 սնտուկ Պէյ-Պազար 165 ղրուշի, ընտրանօք։ Պատրաստ՝ 380 սնտուկ, որոյ 350ը նոր բերք և 30ը հին։ Շաբթուս մեր պատրաստին ընտիր տեսակին մեծագոյն մասն, իբր 250 սնտուկ, Լոնտրա ղրկուեցաւ։ Հրապարակն հանդարտ է և գիները թոյլ են։ Հրապարակին վրայ երկու կամ երեք մեծ յանձնակատարներ միայն կան, որք այնչափ կը գնեն, որչափ ի ձեռին յանձնարարութիւն [illegible] Մալաթիա՝ 240-245 ղրուշ, Սէլանիկ՝ 210-217 ղրուշ, Զիլէ, Եւդոկիա՝ 210-220 ղրուշ, Պալը—Քէսէր՝ 185-200 ղրուշ, Էնկիւրիւ՝ 185 ղրուշ, Նալլը-խան, Պէյ-պազար՝ 165-170 ղրուշ, Կէյվէ և Պիլէճիք՝ 160-170 ղրուշ, ստորին (չըքընթը) 110-135 ղրուշ հոխան։

Գումէ Իւծ (քիթրէ). — 15 օրուան մէջ վաճառուած է միայն 500 [illegible] դեղին, միջին տեսակ, 14 1/2 ղրուշ հոխան։ Պատրաստ՝ 70,000 հոխա։ Հրապարակն հանդարտ է. գնող բնաւ չկայ։ Գիներն անփոփոխ կը մնան, բայց թոյլ են։ Վաճառատարք պատրաստ են գիները զեղչելու, եթէ կարեւոր գործեր լինին։ Էքստրա [illegible] տակ 28-29 ղրուշ, բնական [illegible] ուած 24-26 ղրուշ, բնական [illegible] տակ 21-22 ղրուշ, բնական [illegible] տակ սովորական խառն 20-21 ղրուշ, լաւ դեղին 17-18 ղրուշ, միջին դեղին 15-16 ղրուշ, ստորին 5 ղրուշ հոխան։

Գոհրէ. — Շաբթուս վաճառեցաւ 8 պարկ կեսարիա, նոր բերք և ընտիր, 13 1/2 ղրշի հոխան, 58 պարկ Ամասիա, նոր բերք, 11 1/2 ղրշի հոխան։ Պատրաստ՝ 150 պարկ, նոր բերք։ Հրապարակին վրայ իրօք գնողներ կան, բայց պատրաստին նուազութեան և նոր եկած ապրանաց սակաւութեան պատճառաւ վաճառատարք պահանջոտ կ'երեւին և հետեւապէս կարելի չլինիր գործ մ'ընել։ Ակն՝ 12 1/2—13 ղրշ, կեսարիա՝ 13—13 1/2 ղրշ. Էնկիւրիւ, 12 1/2—13 ղրշ՝ Եւդոկիա 12-12 1/2 ղրշ. Զորում 11 1/2 ղրշ։

Սքամոնէ (մահմուզիէ). — վաճառեցաւ գրեթէ 120 հոխա սպիտակ 250 ղրշի հոխան։ Գիներն են. — լաւ տեսակք՝ 12 մէճիտ, միջին տեսակք՝ 5—6 մէճիտ, ստորին տեսակք՝ 3—4 մէճիտ հոխան։

Սակզ. — Շաբթուս նշանակելիք որ և է գործ մը չկայ։ Պատրաստ 1,300 հոխա։ Հրապարակն հանդարտ է. լաւ տեսակք՝ 16—16 3/4 ղրշ, ստորին տեսակք՝ 15 1/2—15 3/4 ղրշ. հոխան։

Մեղրամոմ. — վաճառում չկայ։

Պատրաստ՝ 1,500 հոխա ։ Հրապարակն հանդարտ է․ գնողք սակաւաթիւ են ։ Գիներն են (Օսմ․ ոսկին 110 ղրշի հաշուով)․ լաւ տեսակք 18—18 1/2, միջնակարգ՝ 19 ղրշ ։

Գխտոր (մազը)․ — Շաբթուս վաճառեցաւ 54 պարկ սեւ 6 3/4 ղրշի հոխան ։ Պատրաստ՝ 150 պարկ սեւ և սպիտակ․ առջինը 6 1/2—6 3/4 ղրշ․ և երկրորդը 5 1/2—5 3/4 ղրշի հոխան ։

Կաշի․ — Շաբթուս նշանակելիք կարեւոր բան մը չ'կայ, եթէ ոչ տիրող հանդարտութիւնն ։ Առ այժմ պատրաստնիս սակաւ է ։ Գիներն են ։ — Կիրասոն 100 ղրշ․ Տրապիզոն՝ 105 ղրշ․ կենդինարն, առանց ծախքի ։

Մորթ․ — Շաբթուս եղած գործողութիւնք հետեւեալ կերպիւ կամփոփուին ։

Եզան մորթ․ — 100 կտոր փոքր—Ասիոյ չոր ապրանք վաճառեցաւ 10 ղրշի հոխան, 400 կտոր Օտէսայի թաց ապրանք 6 1/4 ղրշի հոխան ։ Այծի, ոչխարի և այլ մորթոց վրայ նշանակելիք գործ մը չկայ ։ Գիներն են․ —40-50 հոխանոց մատակ գոմէշի մորթ՝ 3 1/2—4 1/4 ոսկի զոյգը, 50-60 հոխանոց արու գոմէշի մորթ՝ 4 3/4—5 1/4 ղրշ զոյգը, եզան չոր մորթ՝ 10—10 1/2 ղրշի հոխան, եզան թաց մորթ՝ 6 1/2—7 ղրշի հոխան, ոչխարի մորթ 14—18 ղրշ․ զոյգը, այծի մորթ՝ 18—21 ղրշ․ գառան մորթ՝ 17-19 ղրշ․ զոյգը, նապաստակի մորթ՝ 13—14 մէճիտ 100 կտորն (ըստ ծանրութեան) ։

Գոմէշի եղջիւր․ — Նշանակելիք գործ մը չ'կայ ։ Գիներն անշարժ կը մնան 5—5 1/2 ղրշի վրայ, 100 կտորն 178-180 հոխա կշռելու պայմանաւ ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Ցորեն․ — Եկաւ 1,920 պարկ ։ Վաճառեցաւ 1,420 պարկ ։ Պատրաստ՝ 1,500 պարկ ։ Հրապարակին վիճակը բարուոքեցաւ և շաբթուս վաճառմանց կենդինարին 3—4 ղրշ․ աւելի գնով եղան ։

Խաշխաշ․ — Չեկաւ ։ Վաճառեցաւ 3,000 պարկ ։ Պատրաստ՝ 8,000 պարկ ։ Շաբթուս հրապարակը բանուկ եղաւ ։ Կարեւոր վաճառումներ եղան 20—30 փրլ․ աւելի գնով ։

Բրինձ․ — Եկաւ 1,550 պարկ Հնդիկ և 300 պարկ իտալական ։ Վաճառեցաւ 1,350 պարկ Հնդիկ և 600 պարկ իտալական ։ Պատրաստ՝ 1,800 պարկ Հնդիկ ։ Իտալական բրինձ պատրաստ չկայ ։ Այս տեսակն շարունակ կուգայ և նոր եկածները կը վաճառուին ։ Գիներն անշարժ կը մնան ։

Սխտոր․ — Չեկաւ ։ Վաճառեցաւ 600 սնտուկ ։ Պատրաստ չկայ ։ Հրապարակին վրայ գտնուած ապրանքը շաբթուս ամբողջապէս վաճառեցաւ 8 ղրշի քիլոկրամը ։

Քարիւղ․ — Եկաւ 14,000 սնտուկ Ամերիկեան ։ Վաճառեցաւ 2000 սնտուկ և 100 տակառ Ամերիկեան, 600 տակառ և 500 սնտուկ Ռուսական ։ Պատրաստ՝ 66,000 սնտուկ և 300 տակառ Ամերիկեան, 35,000 սնտուկ և 2,100 տակառ Ռուսական ։ Հրապարակը բանուկ է․ գիներն ամուր են ։ Նոր եկած վաճառուց մէկ մասին համար փոխանցմամբ գնողներ կան ։

Ապակի․ — Եկաւ 3,000 սնտուկ ։ Վաճառեցաւ 1,000 սնտուկ ։ Պատրաստ՝ 15,000 սնտուկ ։ Հրապարակն հանդարտ է․ գիներն անփոփոխ կը մնան ։

Ընթացիկ գինք		Լ․ 103
Շաքար Հոլ․ ակռով․ կենդ․	200-202	
» » պարկով »	200—202	
» Թրիէստ » »	184—	
» Գլուխ 2-3 քիլոր․ (7 0/0 զեղչ)		
50 քիլօի․ 234—		Լ․ 100
Խահվէ Պրազիլ ընտ․ հոխ․	7․80	
» » լաւ »	6,80	
» » սովորական »	6 60	
Սրմնէթ Պէլճիոյ քիլ․	8	
» Ֆրանսայի սնտ․	—98	
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկ․ հոխ	100—140	
Որդան կարմիր (գըրմըզ), սև	27—	
» » գորշ	22	
Պղպեղ սև հոխ․ 11		Լ․ 104
Կինամոն »	8 8 1/2—	100
Խունկ կենդ․	220—240	»
Մեխակ (գրնֆըլ) հոխ․	15—	
Բրինձ Հնդկ․ պարկ 80 օխա	128-130-132	
» Ճենովա	42—	Փր․
Թէյ սև սովոր․ հոխա	12—17	Լ․ 100
» միջին »	20—44	
» ընտիր »	100—120	
Քարիւղ (կազ) Ամ․ սնտ․	30-31-38 1/2-39	
» Ռուս․ »	36 1/2	
» Ամ․ տկռ․ հոխ․ փր․	54	
» Ռուսական » »	52	»
Օղայ (Նշտ․) Անգլ․ կենդ․	172	
	մէճ․ ղրշ	
Ապակի սնտ․	17—18	Փր․

ՄԵՏԱՂՔ

Երկաթ․ — Արտադրիչ հրապարակներէն եկած լուրը նայելով, գիները թոյլ են ։ Մեր հրապարակն անստոյգ վիճակի մէջ է ։ Այն մեծ ընկերութիւն, որ կազմուեցաւ, ապառիկ վաճառել սորվելով գիները բարձրացուց ։ Հրապարակին վրայ գնողներ կը գտնուին և ի մօտոյ կարեւոր գործեր կ'սպասուին ։ Շաբթուս նոր եկած երկաթին քանակութիւնը 400 թոնոյ կը հաշուի, ամեն տեսակէ ։ Իսկ վաճառուած երկաթին քանակութիւնը գրեթէ 200 թոնոյ է ։ Պատրաստնիս կրնայ 7,500 թոնոյ հաշուիլ ։

Պողպատ․ — Եկաւ 500 սնտուկ ։ Վաճառեցաւ 300 սնտուկ ։ Պատրաստ՝ 2000 սնտուկ ։ Հրապարակը բաւական բանուկ է և գիներն անփոփոխ են ։

Ֆրանսական չիվի․ — Եկաւ 4,000 տակառ ։ Վաճառեցաւ 1,000 տակառ ։ Պատրաստ 20,000 տակառ ։ Հրապարակն հանդարտ է ։ Գիներն անշարժ կը մնան ։

Անագ․ — Եկաւ 200 տակառ ։ Վաճառեցաւ 50 տակառ ։ Պատրաստ՝ 400 տակառ, առեւտուրն հանդարտ է ։ Գիներն անփոփոխ կը մնան ։

Թիթեղ․ — Չեկաւ ։ Նշանակելիք գործ մը չ'կայ ։

Զինկ․ — Եկաւ 150 տակառ ։ Վաճառեցաւ 50 տակառ ։ Պատրաստ՝ 1,000 տակառ ։ Հրապարակն հանդարտ է ։ Գիներն անփոփոխ կը մնան ։

Պղինձ․ — Հրապարակին կացութիւնը յոյժ թոյլ է ։ Պակաս գիներով վաճառումներ կը լինին ։ Գործերն հանդարտ են ։

Միւս մետաղաց վրայ նշանակելիք կարեւոր գործ մը չ'կայ ։

Օտարոյն գինք (Լ․ 100էն)		
Երկաթ Անգլ․ ձող	կենդ․	43—47
Շուէտ․ »	»	73—75
» Անգլ․ Նէյլրոտ	»	47—48
» Շուէտ	»	75—77
» տախտակ Նօ․ 1-4	»	61—63
» » » 5-10	»	71—73
» » » 11-14	»	80—83
» չրջնկ․ (մաս 1-3)	»	88—90
» թել 3—16 1/2	»	65—66
Քարփիցա Փարիզի 45 փիչ		64—66—69
Պողպատ (վէյէ+) ըստ տես․ սկռ․		140—141
Անագ (գալայ)	կենդ․	690—695
Թիթեղ (Բէնէէ) 2 սնտուկ		200
Կապար, ըստ տես․	կենդ․	116—
Պղինձ տխ․ հոխ․		12 1/2—12 3/4
Զինկօ թերթ 100 հոխան		73-74 Փր․

Սոյն գիներ կանխիկ առուտուրի համար են ։

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ

Գաւառներէն ուղեւորներ կուգան ապրանք առնլու համար եւ մեր հրապարակը կրնայ բանուկ համարուիլ, բայց դրամոց պակասութիւնն արգելք կը լինի գործոց ։ Պարսկաստանի համար պասմա քիչ կը վաճառուի Գաւրէժի մէջ տեղի ունեցած յոռի վաճառմանց պատճառաւ ։

Ամերիկան․ — Առաջին ձեռքերէ վաճառուած․ Մաս մը 22 եարտանոց, 4 1/8 ղրշի լիպրան, մաս մը 24 եարտանոց, ընտիր տեսակ, 5 3/8 ղրշի․ մաս մը 6 լիպրանոց, ընտիր, 6 ղրշի լիպրան․ իսկ ընտիր եւ միջնակարգ մանչեսթրներուն լիպրան 6 3/8-6 5/8 ղրշի ։

Վաճառեցաւ նաեւ 9000 թոփ 7 լիպրանոց վնասուած ապրանք, 5 ոսկւոյ 3 թոփը ։ Հրապարակը բանուկ է, բայց գիները պակաս են ։

Օսմ․ ոսկին 110 ղրշի․

Կտաւ 22եարտնոց միջին տս․ 4 1/2-5
» » վեր » 5-5 1/4
Ամբողջ » միջին » 4 3/4-6
» » վեր »
Մահուտի 6-6 5/8

Ալպաքա․ — Ծանր կշռող տեսակները լքեալ վիճակի մէջ են ։ Լաւ տեսակները կը վաճառուին 4 1/2—5 3/8 ղրշի լիպրան ։ Հանդարտութիւն ։

Օսմ․ ոսկին 110 ղրշի․

Ծանր կշռող սորբին տեսակք 4 1/4-4 7/8 ղրուշ լիպրան ։

Ծանր կշռող լաւ տեսակք 4 7/8-5 1/4 ղրուշ լիպրան

3, 4 եւ 4 1/2 լիպրանոց կտաւք 5 3/8-5 5/8 ղրուշ լիպրան

7 3/4, 8 3/4, 9 3/4, 10 3/4 լիպրանոց Քոթինկտոնի կտաւք 5 1/2-5 3/4 ղրուշ լիպրան

Շուէյցար կտաւ (խասա)․ — Այս ապրանքը կը փնտռուի ։ Մեծ քանակութեամբ վաճառումներ եղան․ մաս մը 8 1/4 լիպրանոց ընտիր տեսակ, 48 ղրշի, մաս մը 9 լիպրանոց, սորբին տեսակ 46 ղրշ․ մաս մը 9 լիպրանոց, ընտիր տեսակ, 51—60 ղրշ․ եւ մաս մը 6 լիպրանոց, 28 1/4—29 ղրուշի թոփը ։

	լիպրա	ինճէզ	ղրշ․
կտաւ	7—8 1/4	38	36—45 թոփը
»	9—9 1/2	45	47—54 »
»	10—11	50-52	58—64 »

Մուլ․ — Առեւտուրը սահմանափակ է ։ Պատրաստնիս առատ է եւ գիները թոյլ են ։

Օսմ․ ոսկին 112 ղրշ․էն

Թիզ․	30 ինճէզ	35 ինճէզ	38 ինճէզ
4	13 1/2	14	16
16	12 1/2	13 1/2	14 1/2 ղրշ․
26	16	19	21

Պասմա․ — Հրապարակը շարունակ բանուկ է ։ Նոր եկած Քրումի կարմիր գծաւոր եւ սպիտակ ծաղիկներով պասմաներն անմիջապէս կը վաճառուին ։ Քրէթոնի նոր տեսակներն ալ գնող կը գտնեն ։ Ամեն տեսակներէն ալ քիչ կամ շատ կը փնտռուին ։

Մահուտ․ — Ռումէլիի համար շաբթուս բաւական լաւ գործեր եղան ։ Վաճառուած տեսակներուն մեծ մասը բարակ եւ հաստ էքթրա են ։ Վաթէրներն եւ կապոյտներն հանդարտ են եւ հետեւապէս գիները թոյլ ։

ՌՈԲԵՐԴ ՔՈԼԷՃ

Կը ծանուցուի թէ այս վարժարանին վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ սեպտ․ 5/17 երկուշաբթի օրը ։

2—1

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ԼՈՒՐԵՐ

Կը կարծուի թէ երկրիս երեսին վրայ ջրոյ համեմատութիւնն առ ցամաք է իբր 278 առ 100, և թէ ցամաքային միջին բարձրութիւնը ծովին երեսէն վեր 1,000 ոտքէն պակաս է ։ Մեծամեծ գօտիք լեռանց որ շատ կամ քիչ կը գտնուին երկրիս երեսին այլ և այլ կողմերը՝ փոքր անհարթութիւններ կրնան համարուիլ, որ չեն աւելի բարձր քան 29,000 ոտք համ իբր 5 ու կէս մղոն ջուրին երեսէն վեր, և քիչ կ'աւելցունեն ամբողջ ցամաքին բարձրութիւնը ծովէն վեր ։ Ընդհակառակն ասկէ տարբեր է ծովին յատակին խորութիւնը ։ Մօտերս հիւսիսային Խաղաղական ովկիանոսի խորութիւնը չափուեցաւ, և տեսնուեցաւ որ այն կողմերուն միջին խորութիւնը չէ նուազ քան 15,000 ոտք, իսկ հարաւային Խաղաղական ովկիանոսինն՝ իբր 12,000 ոտք, և հիւսիսային Ատլանդեան ովկիանոսի միջին խորութիւնն է 14,000 ոտք․ և հարաւային Ատլանդեանինը՝ իբր 13,000 ոտք ։ Աւելի հեռաւոր լայնութեան տակ, այս երկու ովկիանոսաց մէջ եւս խորութիւնն աւելի նուազ գտնուած է, այսինքն՝ միջին հաշուով իբր 8,000 ։ Այս չափերէն կը տեսնուի որ ծովէն դուրս ելած ցամաքը կամ հողը շատ աւելի քիչ է քան զջուրն որ այնչափ խոր տեղեր լցած է ։ Ովկիանոսին և ծովերուն խորութիւնը միջին հաշուով է 10,000 ոտք, իսկ ցամաքային միջին բարձրութիւնը՝ իբր 1,000 ոտք, կը հաշուի թէ հողոյն զանգուածը որ ջուրէն վեր է ովկիանոսի խոռոչները լեցունող ջրոյ զանգուածին հետ համեմատութեամբ, է իբր 1 առ 30 ։ Դիտողութեան արժանի է նաեւ որ հիւսիսային արեւմտեան Խաղաղականին մէջ մինչեւ ցարդ չափուած մեծագոյն խորութիւնն է իբր հինգ և քառորդ մղոն, խորութիւն մը որ գրեթէ այնչափ է որչափ է ծովին երեսէն ամենէն աւելի վեր գտնուած ցամաքին բարձրութիւնը, այսինքն, Էվէրէսդ լերան գագաթը Հիմալայա գօտւոյն մէջ, որ է 29,002 ոտք, կամ իբր հինգ և քառորդ մղոն ։ Պարզ է սակայն յիշել թէ, ցամաքային այն բարձրութիւնը սարի մը միայն բարձրութիւնն է, մինչ ծովին յիշեալ խորութիւնն է ընդարձակ խոռոչի մը խորութիւն ։ Ապա դիւրին է հասկնալ թէ որչափ անկանոն են երկրագունտին վրայ ծովուն և ցամաքին ձեւերը, և որչափ խոր խոռոչք և անդունդք զորս ծովք և ովկիանոսք կը ծածկեն մեր աչուըներէն ։ Եթէ բոլոր ջուրերը ցամաքէն երկրիս երեսին վրայ, մեր երկիրը պիտի ընծայէր պինդ և խորտաբորտ գնդի կերպարանք, այսինքն ուրեք ուրեք բարձրացեալ․ և ուրեք ուրեք խորացեալ ։ Բայց և այնպէս երկիրս այնպէս մեծատարած է, որ հինգ մղոն բարձր լերինք և հինգ մղոն խոր ծովք, անոր գնդակերպ ձեւը չեն եղծաներ․ ինչպէս նարինջի մը վրայ անհարթութիւնք չեն եղծաներ անոր բոլորակութիւնը ։

Հետեւեալ աղիւսակը կը ցուցնէ թէ Եւրոպայի այլ և այլ երկիրներու մէջ քաղաքացի մը տարին որչափ սակ տալու ստիպեալ է պատերազմի և դաստիարակութեան ծախուց համար ։ Թուանշաններն այս աղիւսակին մէջ կը ցուցնեն ֆրանք ։ Եթէ ծախքը որ կ'ըլլայ պատերազմի պատրաստութեան համար՝ ըլլար դաստիարակութեան համար, կ'ըլլա՞ր արդեօք պատերազմ ։

	Պատերազմ	Դաստիար․
Իտալիա	9. 05	0. 80
Զուիցերիա	5. 80	5. 00
Տանիմարքա	10. 40	5. 50
Սաքսոնիա	14. 15	4. 00
Հոլանտա	21. 30	3. 80
Անգլիա	22.25	3. 75
Պաւիէրա	14. 15	3. 00
Բրուսիա	13. 15	2. 90
Պելճիգա	8. 10	2. 75
Վիւրթէմպերկ	14. 15	2. 10
Աւստրիա	8. 00	1. 96
Գաղղիա	25. 85	1. 85
Ռուսիա	12. 23	0. 16

(Արեւելք)

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Կ․ Ս․ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(2)

ԷՔԹՈՐ ՄԱԼՕ

ԸՆՏԱՆԵԶՈՒՐԿ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

1.

ԳԻՒՂԻՆ ՄԷՋ

կընար, և իր կողմէ ալ իր կլոր և քաղցր նայուածքով քաջ գիտէր հասկցնել մեզ ինչ որ կ'ուզէր, ինչ որ կ'զգար ։

Վերջապէս կը սիրէինք զայն, նա ալ մեզ կը սիրէր։

Եւ սակայն պէտք եղաւ բաժնուիլ անկէ, վասն զի անոր վաճառմամբը միայն կրնար գոհ լինիլ Պարպըրէն ։

Վաճառականն մ'եկաւ մեր տունն․ և լաւ մը զննելէ յետոյ զՌուսէթ (*), երկար չօշափելէ յետոյ, դժգոհ դէմքով մը գլուխն երերցնելով, հարիւր անգամ կըրկնելէ յետոյ թէ իր գործին չէր գար, թէ աղքատներու կով մ'էր, որ մարդու չէր կրնար վաճառել, թէ կաթ չունէր, լաւ կարագ չէր կրնար շինել, վերջապէս ըսաւ թէ ուրիշ-բանի համար չէր որ կ'ուզէր գնել, այլ միայն իր բարեսրտութենէն թելադրեալ և մասնաւորապէս մայր Պարպըրէնի բարեկամութիւն մ'ընելու համար, վասն զի բարի կին մ'էր ։

Խեղճ Ռուսէթ, կարծես հասկնալով գործը, չէր ուզեր ախոռէն դուրս ելնել, և կը բառաչէր ։

— Ետին անցի ու դուրս քշէ, ըսաւ վաճառականն՝ ինձ երկնցնելով խարազանն, որ իր պարանոցին փաթթած էր ։

— Ոչ, ոչ, մի՛ զարնէք, ըսաւ մայր Պարպըրէն ։

Եւ կովը փոկէն բռնելով, ըսաւ անոր քաղցրութեամբ․

— Օ՛ն, գեղեցի՛կս, ե՛կ, ե՛կ ։

Եւ Ռուսէթ ոչ եւս ընդդիմացաւ ։ Երբոր ճամբուն վրայ եկաւ, վաճառականը զայն իր կառքին ետին կապեց, և Ռուսէթ պարտաւորեցաւ երթալ ։

Մեք տունէն ներս մտանք, բայց երկար ժամանակ լսեցինք անոր բառաչմունքը ։

Ոչ եւս կաթ, ոչ եւս կարագ ։ Առաւօտուն կտոր մը հաց, իրիկունն ալ աղով գետնախնձոր ։

Ռուսէթի վաճառումէն քիչ ժամանակ յետոյ մեծ բարեկենդանի երեքշաբթին եկաւ ։ Նախորդ տարին, Մայր Պարպըրէն կարկանդակներ ու քաքարներ շինած էր, և ես այնչափ ախորժանօք կերեր էի, որ բարի կինը տեսնելով ուրախ եղեր էր ։

Բայց այն ժամանակ Ռուսէթն ունէինք, որոյ կաթովը թրմեր էր հայսն և կարագովն ալ տապկեր էր ։

Ոչ եւս Ռուսէթ, ոչ եւս կաթ, ոչ եւս կարագ, ոչ եւս բարեկենդանի երեքշաբթի, կ'ըսէի ես ինձ տըխրութեամբ ։

Բայց Մայր Պարպըրէն անակնկալ խաղ մ'ըրեր էր ինձ ։ Թէեւ ուրիշէ փոխ առնուլ չէր սիրեր․ գաւաթ մը կաթ խնդրեր էր դրացիներուն մէկէն, ուրիշէ մ'ալ կտոր մը կարագ․ և երբոր ես կէս օրին միջոցները տունէն ներս մտայ, տեսայ որ ալիւր կը լցնէր հողէ խորունկ տապակի մը մէջ ։

— Օ՜, ալիւր, ըսի քովը մօտենալով ։

— Այո՛, պատասխանեց ժպտելով, ալիւր է, փոքրիկ Ռեմի՛ս, ցորենի աղուոր ալիւր․ տես ինչպէս անուշ կը բուրէ ։

Եթէ համարձակէի, պիտի հարցնէի թէ ի՞նչ պիտի շինէր այդ ալիւրով․ բայց նոյն իսկ իմանալու մեծ բաղձանացս պատճառաւ չէի իշխեր խօսքն ընել․ միւս կողմէ չէի ուզեր ըսել թէ մեծ բարեկենդանին երեքշաբթին էր, որպէս զի չնեղացնեմ զՄայր Պարպըրէն ։

— Ի՞նչ կը շինեն ալիւրով, ըսաւ ինձ նայելով ։

— Հաց ։

— Ուրի՞շ ։

— Թան ։

— Ուրի՞շ ։

— Չեմ գիտեր ։

— Գիտես ։ Բայց տղայ լինելուդ պատճառաւ չես համարձակիր ըսել ։ Գիտես որ այսօր մեծ բարեկենդանի երեքշաբթին է, կարկանդակներու և քաքարներու օրը ։ Բայց որովհետեւ գիտես նաեւ թէ ոչ կաթ ունինք, ոչ կարագ, չես իշխեր խօսքն ընել ։ Այնպէս չէ՞ ։

— Ո՛հ, Մայր Պարպըրէն ։

— Որովհետեւ գուշակեր էի զադոնք, ջանացի պէտք եղածն ընել, որպէս զի մեծ բարեկենդանին երեքշաբթի օրը չտխրիս ։ Նայէ տաշտին մէջ ։

Զայս ըսելով իսկոյն տաշտին խուփը վերցուց, և տեսայ կաթը, կարագը, հաւկիթներ և երեք խնձոր։

— Ինձ տուր հաւկիթներն, ըսաւ ինձ․ և մինչեւ որ ես անոնք կոտրեմ, դու ալ խնձորներն ստկէ ։

Մինչ ես խնձորները չորս կը կտրէի, նա հաւկիթներն ալիւրին մէջ կոտրեց, և սկսաւ զարնել, մերթ ընդ մերթ դրդալ մը կաթ լցնելով ։

Երբոր հայսը թրմեցաւ, Մայր Պարպըրէն պտուկը տաք մոխրի վրայ դրաւ, և մնաց միայն իրիկուան ճաշին սպասել, կարկանդակներն ու քաքարներն ուտելու համար ։

Անկեղծ լինելու համար պարտիմ խոստովանիլ թէ օրն յոյժ երկար երեւցաւ ինձ, և քանի մ'անգամ գնացի պտուկին վրայ ծածկուած լաթը վեր առնլու ։

— Պիտի պաղեցնես, կ'ըսէր Մայր Պարպըրէն, և լաւ չպիտի խմորի ։

Բայց լաւ կը խմորէր, և վրան տեղ տեղ ուռոյցներ կը տեսնուէին պայթած պղպջակներով, և այս խմորեալ հայսէն հաւկթի և կաթի անուշ հոտ կը բուրէր ։

— Խուիւ կոտրատէ, կ'ըսէր ինձ Մայր Պարպըրէն, լաւ կրակ մը պէտք է մեզ առանց ծուխի ։

Վերջապէս կանթեղը վառեցաւ ։

— Փայտ դիր կրակին մէջ, ըսաւ ինձ ։

Հարկ չեղաւ կրկնել այս խօսքն, որուն անհամբեր կ'սպասէի ։ Շատ չանցած՝ մեծ բոց մ'ելաւ վառարանին մէջ և իր դողդոջուն լուսով ամբողջ խոհարանը լուսաւորեց ։

Այն ժամանակ Մայր Պարպըրէն տապակը վար առաւ կախուած տեղէն, և բոցին վրայ դրաւ ։

— Տո՛ւր կարագն, ըսաւ ինձ ։

Եւ դանակին ծայրովն ընկուզի մեծութեամբ կարագ առնլով տապակին մէջ դրաւ, ուր իսկոյն հալեցաւ ճարճատելով ։

Ա՜հ, յիրաւի յոյժ անուշ հոտ մ'էր, որ հաճոյապէս կը պարարէր մեր քիմքն, և զոր երկար ժամանակէ ի վեր չնչած չէինք ։

Նմանապէս ուրախաւիթ նուագածութիւն մ'էին կարագին արձակած ճարճատիւնն ու սոյլերը ։

Սակայն, որչափ և ուշադիր լինէի այս նուագարանին, թուեցաւ ինձ թէ բակին մէջ ոտնաձայն կը լսէի ։

Ո՞վ կրնար այս ժամանակ գալ և մեզ անհանգիստ ընել ։ Անշուշտ դրացի մ'է և կրակ խնդրելու եկած է ։

Բայց այս գաղափարին չյարեցայ, վասն զի սոյն միջոցին Մայր Պարպըրէն մեծ դրդալը պտուկին մէջ խօթելով, ճերմակ հայսի թերթ մը վազցուցեր էր տապակին մէջ, և ժամանակը չէր ուրիշ բանով զբաղելու ։

— Ո՞վ է ան, հարցուց Մայր Պարպըրէն առանց ետին նայելու ։

Մարդ մը ներս մտեր էր, և վառարանին բոցը զայն լիապէս լուսաւորելով, տեսայ որ ճերմակ բաճկոն մը հագած էր և ձեռքը հաստ ցուպ մ'ունէր ։

— Կոչո՞ւնք ունիք․ անհանգիստ մի՛ լինիք ըսաւ բիրտ ձայնիւ ։

— Ա՜հ, ի՞նչ կը տեսնեմ, գոչեց Մայր Պարպըրէն իսկոյն տապակը գետինը դնելով․ դո՞ւ ես, Ժէրո՛մ։

Յետոյ թեւէս բռնելով դէպի մարդը հրեց, որ դրանը մէջ կեցած էր․

— Հայրդ է ։

2

ԿԱԹՆԱՀԱՅՐ

Մօտեցեր էի ես ալ որ ձեռքը պագնեմ, բայց նա ցուպին ծայրովն արգիլեց զիս ։

— Այս տղա՞ն ով է ։

— Ռեմին է ։

— Ըսեր էիր ինձ . . .

— Այո՛, ըսեր էի, բայց . . . ճշմարիտ չէր, վասն զի . . . ։

— Ա՜, ճշմարիտ չէ՞ր, ճշմարիտ չէ՞ր ։ Եւ քանի մը քայլ դէպ ինձ եկաւ ցուպը վերուցած, և ես ալ բնազդաբար ետ քաշուեցայ ։

Ի՞նչ ըրած էի․ ի՞նչ յանցանք գործած էի ։ Ինչո՞ւ համար այս դաժան ընդունելութիւն՝ երբոր ես իր ձեռքն համբուրել կ'ուզէի ։

Ժամանակ չունեցայ քննելու այս այլ և այլ խնդիրներն որք շփոթեալ մտացս մէջ կը խռնէին ։

— Կը տեսնեմ որ բարեկենդանի երեքշաբթի կ'ընէք, ըսաւ․ գէշ չէ, վասն զի շատ նօթի եմ․ ի՞նչ ունիս ուտելու ։

— Քաքար կը շինէի ։

— Այո՛, կը տեսնեմ․ բայց տասն փարսախ ճանբայ քալող մարդ մը քաքարով չկրնար կշտանալ ։

— Ուրիշ բան չունիմ։ Քեզ չէինք սպասեր ։

— Ի՞նչպէս չունիս․ իրիկուան ճաշի համար բան մը չունի՞ս ։

Եւ չուրջը նայելով․

— Ահաւասիկ կարագ, ըսաւ ։

Յետոյ աչքը դէպի ձեղունը վերցնելով՝ նայեցաւ այն կողմն, ուր ժամանակաւ եղը կը կախէին, բայց երկար ժամանակէ ի վեր կեռը դատարկ էր և գերանէն վար կախուած էին միայն սոխի ու սխտորի քանի մը խուրձեր ։

— Ահա սոխ, ըսաւ, ցուպովը խուրձ մը վար ձգելով, չորս հինգ հատ սոխ, կտոր մը կարագ և լաւ թան մը կ'ունենանք ։ Ետ քաշէ քաքարդ և սա սոխերը տապկէ կարագով ։

Քաքարը տապակէն հանե՛լ ։ Մայր Պարպըրէն պատասխան չտուաւ ։ Ընդհակառակն, իսկոյն կատարեց իր մարդուն պահանջածը, մինչդեռ սա կը նստէր վառարանին մօտի նստարանին վրայ ։

Ես չէի համարձակած շարժիլ այն տեղէն՝ ուր ցուպը զիս քշած էր, և սեղանին կրթնած՝ նորեկին երեսը կը նայէի ։

Յիսուն տարեկանի չափ մարդ մ'էր, կոշտ երեսով և խիստ դէմքով․ Գլուխն աջ ուսին վրայ ծռած էր, ստացած վէրքին պատճառաւ, և այս տձեւութիւնն անհաճոյ երեւոյթ մը տուած էր անոր ։

(Շարունակելի)

(*) Կովին անունն էր ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՀԱՄԱՌՕՏ
ՆՈՐ ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ի պէտս ուսումնարանաց

Երկասիրեաց Հ. Հմայեակ Վ. Պապիկեան

Ի Մխիթարեան Ուխտէն

Արդէն իսկ բազմածանօթ է գըրուածիս հեղինակն՝ թուաբանական ուսմանց վերաբերեալ զանազան ընտիր երկասիրութիւններով, որոց մէջ ուսումնական ամենաճիշդ, համառօտ եւ պարզ բացատրութեանցն համար՝ ընդհանուր գովեստ ընդունած է։

Իւր բազմաշխատ եւ արդիւնալից կեանքն կնքելէն առաջ, զոր կրնանք ըսել ուսուցչութեամբ մաշեցուց, ուսումնասիրաց յորդորանօք յօրինեց այս համառօտ, յոյժ բացայայտ եւ դիւրահասկանալի թուաբանութիւնը։ Գործոցք պիտի տեսնեն դիւրաւ այս դասագրքին առաւելութիւնքն համեմատութեամբ ուրիշ թուաբանութեանց։

Գինն ալ դիւրամատոյց է. Փր. 1.75։

Կը վաճառի ի Սեդրոս խան, եւ ազգային գրավաճառաց քով։

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԳՂ. ՀԱՅ

Յօրինեալ ի Հանգուցեալ Տօգթ. Ա. Ասատուրեանէ

Որոյ ընդարձակ եւ հմտալից բացատրութիւնք իւր արժանեաց փայլն յաւելած եւ ուսանողաց մեծ դիւրութիւն ընծայած են. կը վաճառի ի գրատան Ասատուրեանի Ղալաթիոյ Աչտարակին տակ։ Գին թղթակազմին 8 դրուշ։ 1

ՄԱՆԿԱՏԱԾՈՒԹԻՒՆ

Որ է

Բնական, Բարոյական և Իմացական Հրահանգ

Խնամատարութեան մանկանց

Աշխատասիրեալ

Տօքթօր Սերովբէ Վիչէնեանէ

Սերվիչէն էֆէնտիի սոյն ընտիր գիրքը՝ որուն առաջին հատորը մեծադիր 192 էջէ, եւ երկրորդ հատորը 256 էջերէ կը բաղկանայ, կը խօսի Ցղութեան վրայ, նոր ծնած տղուն սննդին վրայ։ Մօր մը կաթ տուած ժամանակ ինչ զգուշութիւններ ընելու է։ Աղէկ ծծմայր մը ինչպէս ճանչնալու է։ Ծծմայր եթէ չգտնուի՝ տղան ինչպէս սնուցնելու է։ Կաթէն վերջը ինչ կերցնելու է։ Տղուն ակռայ հանելու ժամանակի դիպուածներուն վըրայ։ Մաքրութեան, Շարժման, Խօսելու, Զգայարանաց եւս Մքի կարողութեան վրայ։ Պատուաստի զանազան կանոններու վրայ եւ այլն։ Իսկ Բ. հատորը կը խօսի՝ տղու մը երեք տարուընէ սկսելով մինչեւ ի կատարելութեան հասակն տարուելիք հոգածութեան եւ խնամքներուն վրայ, եւ ասոնց նման վաթսուն տեսակ իրաց վրայ։

Երկհատորին գինն է ընտիր կազմով 30 դրուշ արծաթ. կը ծախուի Զագմագճըլար Ձիւմպիւլլիւ խանի կից գրատունը թիւ 20. նաեւ հոն կը վաճառի

ԳԻՕՏ ԿԷՕ

Գործ Վիկթօր Հիւկօյի.

Թարգմանութիւն Օտեան.

Սոյն Տեարկս պարունակութիւնն է թշուառացեալ մը կեանքը եւ դատապարտութեան վախճանը, որուն մահուան դատապարտութիւնն իւր եւ ընտանեաց թշուառութիւնը կը լինի։

Գին 60 փարայ

ՏՕՔԹԷՕՐ Մ. ԱՐՃՈՒՄԱՆԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել Արգոյ հասարակութեան՝ որ այս անգամ Սամաթիա Սուլու Մանասթըր փողոցը Թաչ պազալի կից տունն եկած բնակելով, բաց ի ուրբաթ օրերէ ամեն օր առաւօտները մինչեւ ժամը հինգ եւ կէս օրէն վերջը ժամը իններէն մինչեւ երեկոյ տունը պիտի գտնուի։ Ուրբաթ օրերը ժամը 6էն մինչեւ 9 իրեն դիմող հիւանդքը ձրիապէս պիտի դարմանուին։ 15—15

VICHY
ՎԻՇԻ

Վողուբեան, փողոց 22 Պուլվար, Մօնմարթր.

GRANDE GRILE. — Աւշային տկարութիւնք, մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք լեարդի եւ փայծաղի խցումն, ներքին գործարանաց խցմունք, մաղձային քար եւայլն։

HOPITAL. — Մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք ստամոքսի, ծանրութիւն, դժուարամարսութիւն, ախորժակի պակասութիւն ստամոքսի. ջղային, անմարսութիւն։

CÉLESTINS. — Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, միզական աւազ եւ միզական քար, յօդացաւ շաքարախտ (Տիապէթ), սպիտակուցմիզական (Ալպիւմինիւրի)։

HAUTERIVE. — Երիկամանց եւ փամփուշտի տկարութիւնք, աւազ, քար, յօդացաւ, շաքարամիզութիւն սպիտակուց—միզական։

Աղբիւրին անունը պէտք է փնտռել շիշերուն քարսիլին վրայ։

Ամեն դեղագործաց եւ դեղավաճառաց քով կը գտնուի։

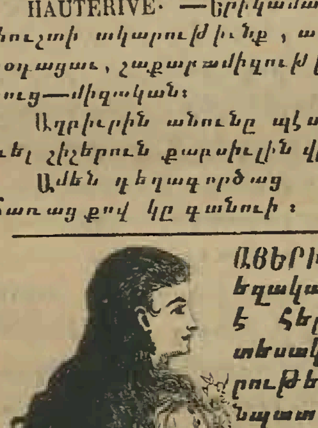

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ

եզական դարման է հերաց ամեն տեսակ դժուարութեանց և սոյն նպատակին համար ծախուած ուրիշ բաղադրութիւններէ առաւել գոհ կընէ գործածողները։

Մանաւանդ իգական սեռի գործածութեանը համար անհրաժեշտ է այս, քանզի կատարեացնէ ու մետաքսանման փայլուն և կակուղ կընէ գլխու կարծը մազը։ Որև է պատճառաւ գունաթափ եղածը անվրէպ իր նախկին գոյնին կը վերադարձնէ. անհաստատ մազը կը վերահաստատէ, թափածին տեղ նոր մազ կը բուսցնէ եթէ արմատը փճացած չէ (քանզի բնութեան մէջ ոչինչ կարող է մազ բուսցնել երբ արմատը փտած է), գլխուն ճերմակ թեփը չուտով կանհետացնէ։ Միով բանիւ բնական ու փայլուն մազի առատութեամբ գլխոյն զարդարուելովը գործածողը խիստ վայելչագեղ կերպարանք մը կստանայ։ Մայրաքաղաքիս մէջ և այլ տեղեր բազմաթիւ գործածողք այսպէս կը վկայեն։ Անուշահոտ ջուր մ'է, շիշը կանանչ թուղթի մէջ ամփոփեալ է. դեղավաճառք և այլ շատեր կը ծախեն։ Այերի Վիկօրը հարցնել պէտք է։ Գլխաւոր տեղին է Մինասեանի Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիա Կոսատանդնուպոլսոյ։

Դ Ր Ա Մ Ա Կ Ա Ն

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 31 օգոստ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, ղրշ. 110, առ Անգլ. լիր.

Փարիզ 3 » Փր. 23 առ Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Քօնս. գոցուեցաւ	(գ. կ.)	11,24
բացուեցաւ		11,24
կէս օրին		11,24
Եգիպտ. միաց. բաց ոսկի	(գ. կ.)	78,15
		Անգլ. լիր
Սօսիէթէ Ժէնէրալ 6		4,22
» Օթօման		7,35
Կ. Պոլսոյ Պանքան		8,
Քրէտի Ժէնէրալ 6 %	Օսմ. լիր	7,35
Փոխ. 1863 (Մուլ ...) 6 %	Ֆր.	65
» 1865 » %		64
» 1869 (Բինար) 6 %		63,
» 1872 (Պօն տիւ Թրէզօր)		20,
» 1873 (Բինար) 6 %		51
Րումէլիի երկաթուղի		52,
Լաւրիում	(գ. կ.)	150
Թրամուայ	Օսմ. լիր	335
Թղթագրամ	»	1150
Հէվալէսիզ		30
Րէքօր	——	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն)	Ղրշ:	
Անգղիական ոսկի	110	8
Գաղղիական »	87	29
Բօլ	90	8
Գրիմիգ	51	20
Գատայօն Թուղթ (գարիփ)	921	
» արծաթ (նոր)	90	10
Մէճիտիէի տարբերութիւն	107	38
Վեցնոց	103	35
Հինգնոց	104	
Մէթալիք	100	20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 11 սեպտ.

Անգղ. Քօնս.	100 7/16
Օսմ. »	10 3/8
Փոխ. 1865	13 1/4
» 1869	11 1/2
» 1871	71 1/2
» 1872	19
» 1873	10 1/4
» 1877	84 1/2
Պանք Օթօման	19 3/8
Ռուս. փոխ. 73ի	86
Եգիպտ. միացեալ	70
» արտօնաւոր	93 3/8
Տայրա Սանիէ	69 5/8
Փոխ. Ռօչիլտ	91 1/4
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	25,524

Փարիզ 11 սեպտ.

Գաղղ. Քօնս. 4 1/2 0/0		108,40
» » 3 0/0		79,75
Օսմ. Քօնս.		10,67 1/2
Փոխ. 1865	Ֆր.	66
» 1869		57
» 1873		52
Օսմ. Երկաթուղի		51,25
Պանք Օթօման (գ. կ.)		742,50
Քրէտի Լիօնէ (գ. կ.)		570,
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)		93 3/4
» » Արեւելեան		—
Իտալ. Քօնս.		90 50
Եգիպտ. միացեալ		358,75
Փոխնկագիր Լոնտրայի վրայ		25,33

Վիէննա 11 սեպտ.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	120,15
Րումէլիի երկաթուղի	23,50
——	39

ԿԷՍ ՕՐ 5,39

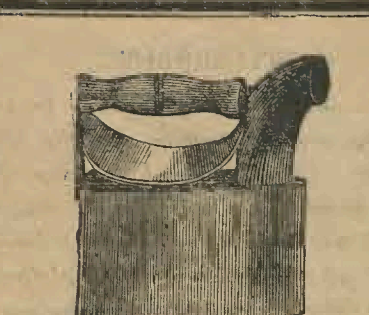

ԱՐԴՈՒԿ

Այս ձեւ արդուկներուն (ութիւ) ամենէն ընտիր տեսակն, որուն մէջ կրակը չմարիր, եւ միօրինակ կը գործէ ջերմութեան աստիճանը նոյն պահելով, եւ ընտանեաց գործածութեան խիստ յարմար. կայ նաեւ դերձակաց գործածութեան համար նորաձեւ ընտիր արդուկներ, որք աժանագին կը ծախուին Կարին Ձիկէրճեան եւ ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունը։

ԻԼԱՆ

Մալիյէէ խազինէյի ճէլիլէսի մէքքիւլաթ վէ մէյլուպաթ սամըրըլըզը, իչ պու 99 սէնէսի. Իյլուլ իպ թիտասընտան, 1300 սէնէսի Շուպաթը նիհայէթինէ տէքին, պիր պուչուգ սէնէլիք օլմագ ուզրէ, զուհուր իտէճէք թալիպինէ իճար օլունմագ ուզրէ, մէվզըի միւզայէտէյէ գօնուլտուղու, վէ պունուն ինտէլ միւզայէտէ, եիկիրմի իւչ պին իւչ եիւզ եէթմիշ պէշ ղուրուշ պէտէլի իճար իլէ, թալիպի իւհտէսինտէ օլուպ, գարարը գաթիէսինին վիրիլմէսինէ, իչ պու Աղուստոսուն եիկիրմի պէշինճի բէնչշէնպիհ կիւնիւ թախսիս օլունուպ, օ կիւնէ գատար, խազինէճէ միւզայէտէսինէ տէվամ օլունարագ, եէվմի մէզքիւրուն սաաթ օնունտա գարարտատէ. սինին քէչիլտէսիյլէ, անտէն, չէհրի մէզքիւրուն 27ինճի ճիւմաա իրթէսի կիւնիւ, սաաթ օնա գատար, իճարը մէզքիւրուն, եիւզտէ պէչինէ միւսավի ղամմ իտէն օլուր իսէ, գապուլ իտիլիպ, օ սաաթ հէր քիմին իւհտէսինտէ թագարրիւր իտէր իսէ, գաթիան անէ իճար իտիլէճէկի, վէ անտէն սօնրա վուգու պուլա. ճագ զամմըն գապուլ օլունմայաճաղը, էվվէլ վէ ախըր իլան իտիլմիշ իսէ տէ, պէտէլի իճարը մէզքիւր, բէնչշէնպիհ կիւնիւ վուգու պուլան զամմըյա պէրապէր, անճագ եիկիրմի իւչ պին պէշ եիւզ ղուրուշա պալիղ օլապիլիպ, պու իսէ հատտի լայըգընտա կէօրիւլէմէմէսինէ, վէ եէվմի իհալէյէ տախի, վագըթ միւսայիտ պուլունմամըշ պինաէն, միւտէէյյի միւզայէտէնին, կէլէճէք իյլուլուն իւչիւնճիւ ճիւմաա իրթէսի կիւնիւնէ գատար թէմտիտի գարարլաշտըրըլմըշ օլմաղըլա, թալիպ օլանլարըն, վէ չէրայիթի միւզայէտէյէ, էհրաֆըյլա վագըֆ օլմագ իսթէյէնլէրին, եէվմի մէզքիւրէ գատար, քէֆիլ վէ խէսոտ տէքրօղիլէ ագճէլէրիյլէ պէրապէր, խազինէյի միւչարիլէյհա վարիտաթ իտարէյի ումումիյէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի, թէքրար իլան օլունուր։

Սէնէ 99 աղուստոս 27 2—3

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվերբուլի և Արեւելից մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալզասեան	2,500	Ֆլավեան	3,700
Անտալուզեան	2,500	Ֆրիզեան	3,700
Անաթոլեան	2,500	Ֆլորեան	3,700
Արաբեան	2,500	Իբերեան	5,500
Արմենեան	3,700	Իլլիրեան	5,500
Պաւարեան	6,000	Իտալեան	5,500
Պոհեմեան	6,000	Լեսբեան	2,200
Քասթիլեան	800	Լիգուրեան	2,500
Սարտինեան	2,000	Լիտեան	800
Տօրոս	700	Օփօրթօ	700
Եգիպտեան	3,700	Պերսեան	3,800
Ֆլամեան	3,700	Վենետեան	6,800
Ֆենիկեան	3,700	Վիրջինեան	6,800

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվերբուլի եւ Պօսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՕՆԴԷՆ

Գործակալ

Թիւ 34, 35, 36, Սէնթ Միւլքէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատերք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆօնդէն.

Ձիպրալդար, Պ. Պ. Քարվէր Եղբարք.

Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վ. Հանման եւ ընկ.

Մալդա, Ա. Քամիլլէրի.

Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկօրտադօ.

Զմիւռնիա, Պ. Ուիգօլ եւ ընկ.

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ, Մէտիթէրանէ և Օտեսայի մէջ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սօֆիա	3,000	
Արմէնիա	2,500	Ռօճըրս
Արմոթօս	2,500	Քրուիքշանք
Լաթոնիա	2,500	Ուիլքս
Մաքետոնիա	3,500	Մարչ
Բուլկարիա	2,800	Ֆօթըրճիլ

Այս շոգենաւք կէն խցիկներ ալ ունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.

Գործակալք

ՔԻԻՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք առանց ընդհատման կը բանին Լիվերբուլի և Մէտիթէրանէի մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ատլաս	3,000	Մարոքքօ	2,500
Ալճէրիա	3,000	Նուբիա	2,500
Պոթնիա	4,600	Գալլիա	5,000
Պավոնիա	3,800	Պարթիա	3,200
Պալմիրա	2,500	Պալթիկ	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սիթիա	4,600
Քաթալոնիա	4,700	Սամարիա	3,000
Շէրոքի	2,000	Սամոս	3,000
Տէմէրարա	2,500	Սիբերիա	3,000
Կուլլէ	4,000	Թարիֆա	3,000
Քետար	2,500	Թրիփոլի	2,500
Մարաթոն	3,000		

Ամէն շոգենաւ ամսոյ 15ին Լիվերբուլէն հոս կ'սպասուի։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճանբորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պօսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով։

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՕԼԻ, Գործակատար.

Թիւ 1 Քիւչիւք Հաւիլ փաշա խան Ղալաթիա։

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայի և Բօղազի մէջ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ուղեւոր և դրամ առաքումներ

Տրապիզոն, Պաթում եւ Բօղազ պիտի երթայ Լա Մէնէբէլէ շոգենաւն, որ սեպտ. 12ին Մարսիլիայէն եւ սեպտ. 19ին Կ. Պոլիսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լա Մէոլ, որ չորեքշաբթի օրը սեպտ. 12, երկրորդ ժամ 4ին պիտի մեկնի։

Նաւողչէքի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԼՈՐԱՆ ԲԸՊՈՒԼ

Մումհանէ փողոց, թիւ 141

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

ՆԻՔՕԼԱՅԻ ԱՆՏՐԻՕՄԷՆՕ

Սուլթան Պաղչէսի, թիւ 99

Ինն տարիէ ի վեր հաստատուած է, ինք ալ քսան տարիէ հետէ կ'աշխատի այս արուեստի մէջ։ Այս անգամ Եւրոպայէն ընդունած է ամեն տեսակ տեսարաններ պարունակող վարագոյրներ, Բուէ Բոլօնեա, կոտ տը Բուէ, և լուսանկարչական արուեստի նորագոյն գիւտերը. կարող է նաեւ ամպոտ ժամանակաց մէջ նոյնչափ պայծառ լուսանկարներ հանել որչափ արեւափայլ օրեր. նաեւ 50-60 անձի խումբ լուսանկարներ կը հանէ։ Գիները չափաւոր են, ցանկացողք ամեն կերպիւ գոհ պիտի լինին։ 30—29

ՈՒԷՍԴՔՕԴ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կը բանին ի մէջ Լոնտոնի և Արեւելեան Նաւահանգստաց, Սեւ ծովու և Դանուբի

Շոգենաւք Լոնտոնէն կանոնաւորապէս կը մեկնին Կ. Պոլիս, Օտէսա եւ Դանուբ երթալու համար, եւ օրինաւոր սակագներով վաճառք կը փոխադրեն Եւրոպայէն Արեւելից եւ Սեւ ծովու բոլոր նաւահանգիստները։

Թալիա շոգենաւը, նաւապետ Ցրնպաա, Անվերսէն եկաւ օգոստ. 30ին, բեռը պարպեց եւ Օտէսա գնաց։

Էթէլ շոգենաւը, նաւապետ Րէվիլ, Լոնտոնէն մեկնեցաւ օգոստ. 24ին, Մալդա եւ Կ. Պոլիս գալու համար, կը հասնի սեպտ. 10ին, եւ անմիջապէս Դանուբ պիտի երթայ։

Աստրէա շոգենաւը, նաւապետ Հուայդհաուզ, Լոնտոնէն մեկնեցաւ օգոստ. 18ին, Մալդա, Շիրա, Պիրէօս եւ Կ. Պոլիս գալու համար, ուստից Օտէսա, Պաթում եւ Թայգան պիտի երթայ։

Լոնտոնի մէջ այժմ բեռ կ'առնուն։

Թէօտօրա շոգենաւը, նաւ. Կուփ, Կ. Պոլիս եւ Օտէսա երթալու համար։

Ռօզ շոգենաւը, նաւ. Կորլի, Կ. Պոլիս եւ Դանուբ երթալու համար։

Աւելի մանրամասնութիւններ եւ գնոց վրայ տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել առ

ՄՈՐԴԸՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Գործակալք

Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

կամ առ ՈՒԷՍԴՔՕԴ ԵՒ ԼՈՐԱՆՍ

9, Ֆէնչըրչ Սդր. Լոնտոն։

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ և Մէտիթէրանէի մէջ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քամպոտիա	4,200	Օլինտա	3,000
Ֆարօս	4,000	Նեֆթիս	3,000
Օսմանլը	4,000	Պէբէ	3,000
Սեսոստրիս	3,250	Իպիս	2,600
Թեպէ	3,250	Ալեքսանտրիա	1,700
Մամպուր	3,250	Լոթուս	800
Նեէմ	3,250	Օլինթոս	800
Մեմֆիս	3,250	Սէօթի	730

Ֆարօս շոգենաւը, նաւապետ Քութըր, քիչ օրէն Սուլինայէն պիտի գայ եւ ամսոյ 16ին Լիվերբուլ պիտի երթայ։

Օլինտա շոգենաւն, նաւապետ Բօլ, սեպտ. 12ին Լիվերբուլէն հոս պիտի հասնի։

Վերոյիշեալ շոգենաւք շքեղապէս յարդարուած են ճանբորդներու համար։

Դիմել առ Փ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ընկ. Գործակալք

Մէյտանըլըգ սօգագ, Պոլիս Ցնօրէնութիւն, Լիվրբուլ,

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ընկ.

31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք

Աղեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ ընկ.
Պէրութ	Յ. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Յ. Վ. Ուիթոլ եւ ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվէրթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ուիթալ եւ ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէգըրօբուլօ

HUILE DE HOGG

ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԻՒՂ

Որոյ ազդուութիւնն հաստատուած է 25 էն աւելի տարիներու փորձով հետեւեալ հիւանդութեանց համար. կուրծքի հիւանդութիւն, թոքախտ, թոքառաջից հիւանդութիւն, հարբուխ, յամառ հազ, խոյլ, աւշային գեղձերու ուռոյցներ. մորթի հիւանդութիւնք, սրքեւն, սպիտակ դաշտան, ընդհանուր տկարութիւն եւայլն. նաեւ տկար և փափկակազմ տղաքները զօրացնելու համար շատ դիւրաւ կը խմուի։

Զգուշանալու է սովորական իւղերէն և մանաւանդ անոնցմէ որ շահավէտական նպատակներով բնական իւղերու տեղ և իբր թէ անոնցմէ աւելի ազդուութիւն և ախորժ համ տալու համար շինուած են։ Այն իւղերն ուրիշըրանի չեն ծառայեր բայց միայն ստամոքսը ընդդունայն զրգռելու և հոգնեցնելու. երբեմն շատ վտանգաւոր ալ կրնան ըլլալ։

Բնական և զուտ ձկան իւղ գտնելու ապահովութեան համար պէտք է գտնել ՀՕԿԻ ԻՒՂԸ, որ եռանկիւնի շիշերով կը ծախուի։ Պահանջել հօկի անունը և Բարիզի բժշկական ճեմարանին քիմիական գործոց գլուխ Պ. Լըսիւէօրի վկայութիւնը որ իւրաքանչիւր շիշի էթիքէթին վրայ կը գտնուի։ Տէլլա Սուտայի և այլ Պոլսոյ համբաւաւոր դեղավաճառացքով կը գտնուի։ 1883 տարւոյ յունուար 1 էն սկսեալ հօկի մօրիւ ձկան բնական իւղի շիշերուն էթիքէթներուն վրայ Գաղիոյ կառավարութեան կնիքն պիտի գտնուի ուրեմն այս մասին ուշադրութիւն ընելու։

գործածողաց նշանը։

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE

Insuranee company

ՆՈՐԹ-ՀՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԸՐՔԸՆԹԱՅԼ

Ապահովութեան ընկերութիւն Անգլ. Լիր.

Արտօնեալ դրամագլուխ	3,000,000	
Բաժանորդագրեալ »	2,000,000	
Վճարեալ դրմգլուխ 500,000		
Պահեստի դրամ հըրդեհի պատահականութեանց դէմ	1,274,661	
Կեանքի պատահականութեանց դէմ պահեստի դրամ	3,855,529	
		5,630,190
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյ	1,157,124	
Կենաց ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյն	484,798	
		1,641,922

NORTHERN

Assurance company

ՆՈՐԹԸՐՆ

Լոնտոնի և Էպէրտինի ապահովութեան ընկերութիւն Անգլ. Լիր

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	3,000,000	
Վճարեալ դրմգլուխ 300,000		
Պահեստի դրամ հըրդեհի պատահականութեանց դէմ	778,889	
Կեանքի պատահականութեանց դէմ պահեստի դրամ	1,670,519	
		2,749,408
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյ	460,126	
Կեանքի ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյ	243,161	
		703,287

Ստորագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն թէ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, ... մատուցանեն նոյն, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովն՝ Ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բռնողներու ինքզինք ներկայացնել։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ, ինչպէս գիւղերն և Բերայի, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերն և գաւառները։

MARITIME

Insurance Cie limited of Liverpool.

Capital Lt. 500,000

ՄԸՐԻԹԱՅՄ

Ծովային ապահովութեան ընկերութիւն

Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Ստորագրեալք, շոգենաւերը, առագաստանաւերն և անոնց մէջի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն ստացած են ընկերութեան կողմէ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն Ղալաթիա Քօմիսիօն խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջին վրայ նայող սենեակն առ Գործակատարն յիշեալ Ընկերութեան, և Տնօրէն ամեն գործառնութեանց

ԳԱՆԻԷԼ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ

ՃՕՀՆ ՐԱՈՒԼ